

Voor een Toekomst met Waarden ...

**Verkiezingsprogramma
van de
KATHOLIEK POLITIEKE PARTIJ**

Februari 1998.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Inhoudsopgave	3
I. Inleiding	4
II. Uitgangspunten	5
III. Bescherming van het leven	6
IV. Gezin	8
V. Gezondheidszorg	9
VI. Welzijn	11
VII. Sociaal Stelsel	12
VIII. Onderwijs	14
IX. Justitie en Openbare Orde	17
X. Binnenlandse Zaken en Openbaar Bestuur	19
XI. Buitenlandse Politiek	22
XII. Defensie	24
XIII. Financiële en Economische Zaken	26
XIV. Werkgelegenheid	30
XV. Landbouw, Natuurbeheer en Visserij	32
XVI. Ruimtelijke Ordening en Milieu	34
XVII. Volkshuisvesting	36
XVIII. Verkeer en Vervoer	38
XIX. Wetenschap	39
XX. Cultuur en Sport	40
XXI. Vreemdelingenbeleid	42
XXII. Index	44

Om de tijdelijke orde op christelijke wijze te bezielen ... kunnen de lekgelovigen zich volstrekt niet ontslagen achten van de deelname aan de 'politiek'.

Christifideles Laici, 42.

I. Inleiding

Een politiek voor de mens en de maatschappij vindt haar fundamentele criterium in het nastreven van het algemene welzijn.

Christifideles Laici, 42.

De Katholiek Politieke Partij is van mening dat politiek gebaseerd moet zijn op Gods Openbaring. Derhalve moet ook de politiek uitgaan van hetgeen de Kerk ons leert krachtens Gods Openbaring. Alleen in het licht van de Waarheid is een juist verstaan van de menselijke waardigheid mogelijk. Deze waardigheid van de mens als kind van God is het referentiekader van onze politiek.

Zulk een politiek is in alle tijden noodzakelijk. En niet het laatste in onze tijd. Het vele goede en mooie dat gelukkig ook nog steeds gebeurt, niet te na gesproken.

In onze tijd en in ons land zijn ontwikkelingen gaande die er welsprekend getuigenis van afleggen hoezeer verblinding toeslaat als men zich niet meer laat leiden door Gods geboden.

Het recht op het menselijk leven wordt aangetast door abortus en euthanasie. Het gezinsleven wordt bedreigd door ontbindende invloeden. De overdracht van christelijke waarden en normen van generatie op generatie binnen gezin en andere opvoedingskaders loopt ernstig gevaar.

Dat heeft ook een ontbindende, destructieve uitwerking op de samenleving als geheel. De criminaliteitsexplosie van de afgelopen decennia, al dan niet georganiseerd, spreekt in dit verband boekdelen, evenals het stijgend gebruik van allerhande drugs. De welvaartsgroei voor velen - een te waarden ontwikkeling - kan niet maskeren de negatieve effecten van de teloorgang van de christelijke normativiteit als referentiekader van onze samenleving. De KPP wil door middel van haar verkiezingsprogramma laten zien dat er een uitweg is voor de samenleving uit materialisme, hedonisme (ongebreidelde genotzucht), doorgesloten individualisme, zingevingarmoede en onveiligheid.

De welvaart in ons land is geweldig gestegen. Des te onaanvaardbaarder is het, dat er nog grote groepen zijn die de eindjes moeilijk aan elkaar geknoopt krijgen: bijstandsmoeders, mensen die hoofdzakelijk van AOW moeten rondkomen, en vele werklozen. Die tweedeling moet overwonnen worden met een appèl op de solidariteit. Als ergens tekort geschoten is betreffende "regeren is vooruitzien" dan wel in het anticiperen op de

behoefte- en kostenstijging in de gezondheidszorg, mede door de toenemende vergrijzing. Soortgelijke kortzichtigheid viel te constateren inzake bijvoorbeeld de problemen van de grootschalige immigratie.

Heel veel kwalen van de samenleving zouden niet, althans zeker niet in die mate, zijn ontstaan als de verantwoordelijke politici zich hadden laten inspireren door de Sociale Leer van de Katholieke Kerk. Te denken valt aan het escalierend gedoog"beleid" met betrekking tot de drugs. Een gedoogbeleid, dat aan de basis ligt van verloedering van stad en land, dat leidt tot onaanvaardbare gezondheidsrisico's alsmede sociale ontworteling van de mens. Dat heeft ook geleid tot een criminaliteitsexplosie die zijn weerga in onze geschiedenis niet kent. Te denken valt aan de stelselmatige beleidsfout niet te willen onderkennen dat de mens "van binnen uit" zowel de goede als de verkeerde kant uit kan. En natuurlijk: als het prisma waardoor je naar de politieke opgaven kijkt je bijziende maakt, dan kun je niet tot een adequate analyse komen. En bij gebrek aan een adequate analyse kan je dus ook geen doeltreffende maatregelen nemen. Kan je sowieso niet toekomen aan de eerste les voor de politiek: regeren is vooruitzien. De bril waardoor wij willen kijken is niet die van een naïef vooruitgangsoptimisme, is niet die van een geblaseerd a-moreel cynisme of van een inktzwarte reactie. Neen, wij willen uitgaan van de mens en wereld, zoals de Kerk het al tweeduizend jaar, onder de bijstand van de Heilige Geest ons leert, een realiteit zowel van zonde als van heiligheid, van zondeval en verlossing, een verlossing door Christus Onze Heer.

Dankzij de stem van liefst zoveel mogelijk kiezers hoopt de KPP zich vanuit haar beginselen te kunnen inzetten voor het welzijn van het gehele volk, en met geloof en hoop door te gaan

Voor een Toekomst met Waarden ...

II. **Uitgangspunten**

Een politiek voor de mensen en de maatschappij vindt haar blijvende richtlijn in de verdediging en bevordering van rechtvaardigheid, begrepen als 'deugd' ... en als morele 'kracht' die de inzet steunt voor de begunstiging van de rechten en plichten van allen en van iedereen op basis van de persoonlijke waardigheid van de mens.

Christifideles Laici, 42.

De KPP is een beginselpartij. De beginselen van de KPP zijn de centrale uitgangspunten van dit politieke programma. Deze centrale uitgangspunten ontleent de KPP aan de katholieke sociale leer, zoals die is vastgelegd in de leer van de Kerk of in de encyclieken van de pausen.

Deze centrale katholieke uitgangspunten zijn vaste en zekere plechtankers in een tijd die overgeleverd is aan de waan van de dag. De KPP beseft heel goed, dat een partij die zich baseert op vaste principes, en zeker de Katholiek Politieke Partij die de waarheid van de katholieke Kerk als uitgangspunt heeft, niet populair ligt.

Het uitgangspunt van de katholieke leer komt niet voort uit wat "men vindt" en uit wat "ik denk", maar het komt voort uit de geopenbaarde waarheid zoals God zelf die aan ons door en in Zijn Zoon Jezus Christus heeft geopenbaard. Deze Waarheid is heilig, onfeilbaar en absoluut. Deze waarheid geeft een fundament en de zekere weg van Hem die ons zei: "Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven". Deze waarheid maakt de mens echt vrij. En alleen in deze vrijheid kan de mens gelukkig zijn. Alleen in deze waarheid kan de samenleving een gelukkige samenleving worden, zoals paus Leo XIII al zei in zijn encycliek *Immortale Dei*. Alleen in het geloof aan Jezus Christus, Gods levende Zoon, ligt de oerbron van alle leven. Vanuit deze bron vloeit de genade tot het geloof. Vanuit dit geloof komen voort: een juist begrip van de mens, zijn oorsprong en doel, en ook van zijn plaats in de samenleving, alsmede de richtlijnen en de wetten van zeden en moraal. Wie de goede zeden en moraal wil handhaven, wie waarden en normen wil handhaven, en tegelijkertijd het geloof in God en daarmee het geloof in de Verlosser Jezus Christus prijs geeft, voert een verloren strijd.

De KPP gaat uit van de volgende principes:

a. *personalisme*: de mens is als persoon geroepen zich te vervolmaken en zich veelzijdig te ontplooien.

b. *solidariteit*: de mens als sociaal wezen is geroepen zich te vervolmaken en te ontplooien met en ten behoeve van anderen.

c. *subsidiariteit*: ieder behoort op de plaats die hij of zij in de maatschappij bekleedt zoveel verantwoordelijkheid op zich te nemen en zeggenschap uit te oefenen, als uit een oogpunt van een goede behartiging van toevertrouwde belangen wenselijk is.

Eerst indien in deze belangenbehartiging tekortgeschoten wordt, behoort een hogere gemeenschap of gezagsdrager hierin te voorzien.

d. *verantwoordelijkheid*: mensen dienen hun verantwoordelijkheden ten opzichte van zichzelf, hun gezin en de samenleving getrouwelijk te vervullen en als een goed rentmeester met de schepping om te gaan en invulling te geven aan de bijbelse cultuuropdracht.

Zij dienen hun verantwoordelijkheid te beleven in een democratische rechtsorde waarin alle burgers gelijkwaardig zijn voor de wet.

e. *herstel van de authentiek-christelijke waarden in de samenleving*; zoals de Heilige Schrift deze voorhoudt.

III. Bescherming van het leven

In zekere zin kunnen we spreken van een oorlog van de machtigen tegen de zwakken ... Een mens die, ten gevolge van ziekte, handicap of gewoonweg omdat hij bestaat, het welzijn of de levenswijze van de beter bedeeden in gevaar brengt, wordt steeds vaker gezien als een vijand ... Zo wordt er een 'samenzwering tegen het leven' ontketend.

Evangelium vitae, 12.

God is de Heer van alle leven, ook van het menselijke leven; niet de mens is de meester en beslisser over leven en dood. De waardigheid van de mens als uniek schepsel van God maakt geen onderscheid tussen jong, volwassen en oud. God onze Schepper kent dit verschil niet; ieder mens is Zijn schepsel, of het nu een zwakke ongeborene is of een mens in de kracht van het leven of een bejaarde die het einde voelt naderen. Ook de samenleving mag daarom niemand uitsluiten, ook niet de zwakste ongeborene of de gehandicapte of de stervende, omdat zij daar het recht niet toe heeft.

Tal van technische ontwikkelingen roepen ethische vraagstukken op, vooral op het medisch-ethische vlak. Deze vraagstukken betreffen vooral het ontstaan en het einde van het menselijke leven. De wetgever loopt achter deze ontwikkeling aan en is dan soms te laat om een ontwikkeling te verbieden, bij te sturen of te regelen. Hierdoor raakt het fundamentele recht van ieder mens in de knel: het recht op leven. Dit geldt vooral waar het menselijk leven zwak is: bij zieken, bejaarden en het (ongeboren) kind.

In Nederland wordt het recht op leven schandelijk geschonden. De euthanasie is in feite vrijgegeven, zeker voor een ieder die een medisch beroep heeft. De euthanasie op mensen die wilsonbekwaam zijn, op mensen in coma, op mensen die bewusteloos zijn, op mensen in de terminale fase, op bejaarden en gehandicapten die 'lastig' zijn, op gehandicapte pasgeborenen, is vrijwel vrijgegeven. Zelfs zij die te kennen hebben gegeven niet aan een zogenaamde euthanasie blootgesteld te willen worden, zijn niet absoluut veilig meer. Anderen hebben al vele malen de vergelijking getrokken van de Nederlandse euthanasie-praktijk met die van het nationaal-socialisme. Ook de abortus provocatus, de moord op het ongeboren kind, is vrijgegeven.

Er komen absurde situaties voor: een minister toont begrip voor abortus specifiek op meisjes, de ouders van een gehandicapt kind eisen schadevergoeding omdat dit kind nooit geboren had mogen worden, de helft van de patiënten in verzorgingstehuizen wordt zogenaamd 'verstorven'.

De KPP kiest bij de stellingname in deze medisch-ethische kwesties zonder voorbehoud voor het katholieke standpunt, zoals de kerkelijke leer en met name de hoogste hiërarchie dat door alle tijden heeft verwoord.

1. Het menselijk leven moet beschermd worden vanaf de conceptie tot de natuurlijke dood. Het recht van ieder mens op leven is een grondrecht dat de basis moet zijn voor de wetgeving.
2. De KPP is tegen de legitimering van abortus provocatus en euthanasie. De terzake geldende wetgeving moet zo snel mogelijk worden ingetrokken. Ondertussen dienen de geldende wetten tenminste strikt en restrictief te worden toegepast.
3. De KPP wijst abortus provocatus af. De KPP wil een evaluatie van de huidige abortuspraktijk. Abortus onder de huidige, verwerpelijke, wet moet plaatsvinden in aparte klinieken, niet in gewone ziekenhuizen, om de gewetensvrijheid van verpleegkundigen en artsen te garanderen. Ook wijst de KPP de huidige vorm van financiering van abortus af.
4. Het verkrijgbaar stellen en/of medisch voorschrijven van aborterende pillen, danwel combinaties van medicijnen met hetzelfde effect, dient verboden te worden.
5. De KPP wijst euthanasie onder alle omstandigheden af. De KPP wil een evaluatie van de huidige euthanasie-praktijk en op grond daarvan een definitieve beëindiging van deze vorm van 'moord zonder proces'. De 'mentor' heeft geen bevoegdheid om over de levensbeëindiging van de wilsonbekwame mens te beslissen.
6. Het openbaar ministerie dient een actief opsporingsbeleid te voeren naar euthanasie, ongeacht de omstandigheden waaronder deze heeft plaatsgevonden, uiteraard met behoud van de mogelijkheid tot seponering op grond van het opportunititeitsbeginsel.

7. De KPP wenst een verbod op al die experimenten met en ingrepen in de samenstelling van het genetisch menselijk materiaal, welke geschieden aan menselijke embryo's of foetussen, evenals het klonen daarvan. Ook experimenten en therapieën die rechtstreeks ingrijpen in het genetisch materiaal van de geslachtscellen moeten verboden worden. Getherapie voor individuele medisch-therapeutische doeleinden die niet op bovengenoemde terreinen vallen, is toegestaan.
8. Gericht erfelijkheidsonderzoek als voorwaarde voor een verzekering of voor arbeid moet verboden worden.
9. De KPP wijst donor-inseminatie af. Elke daarmee verbonden commerciële activiteit moet strafbaar gesteld worden.
10. De KPP wijst kunstmatige voortplantingstechnieken, zoals in-vitro fertilisatie, af.
11. Een bevolkingsonderzoek door middel van prenatale diagnostiek moet worden afgewezen. Prenataal onderzoek is alleen geoorloofd, als de resultaten daarvan voor het kind of voor de begeleiding van de zwangerschap van belang zijn.
12. In overeenstemming met de katholieke leer is de KPP tegen de zogenaamde 'contraceptieve mentaliteit' die zich onder meer manifesteert in het gebruik van kunstmatige voorbehoeds-middelen in plaats van natuurlijke methoden van geboorteregeling.
13. De beslissing omtrent het aantal kinderen in het gezin is een soevereine beslissing van de ouders. Een beleid voor geboortenbeperking van overheidswege bedreigt de scheppingsorde fundamenteel. Naast deze fundamentele verstoring van de scheppingsorde, tasten programma's voor geboortenbeperking (ook voorlichtingsprogramma's) op grote schaal mensenrechten aan. De overheid mag daarom geen enkele steun geven aan dergelijke programma's van (gedwongen) geboorten-beperking, ook niet bij de ontwikkelings-samenwerking.
14. Onderwijsinstellingen moeten de eerbied voor het leven aan de leerlingen bijbrengen. Met name de inhoud van het vak 'Verzorging' in de basisvorming moet hierop aangepast worden.

IV. Gezin

Tegenover de zogenaamde cultuur van de dood vormt het gezin de zetel van de cultuur van het leven.

Centesimus Annus, 39.

God heeft het huwelijk bij het begin van de schepping ingesteld; "man en vrouw schiep Hij hen". Daarom mag geen enkele andere samenlevingsvorm van mensen op één lijn gesteld worden met het huwelijk. Binnen het huwelijk hebben man en vrouw zorg en verantwoordelijkheid voor elkaar, met een open instelling voor kinderen. Daarom moet de overheid voorwaarden scheppen dat man en vrouw op gelijkwaardige en elkaar aanvullende wijze deze taken kunnen uitoefenen. Groeien er in zo'n relatie kinderen op, dan is het gezin daarmee de belangrijkste plaats voor overdracht van waarden en normen.

Het gezin is niet in de eerste plaats een economische groep; de verdere economisering van het gezin moet worden tegengegaan. Ook het streven naar economische zelfstandigheid van iedere volwassene (individualisering) moet worden afgewezen. Zo kan worden voorkomen dat zorgende arbeid en opvoedingstaken worden ondergewaardeerd ten opzichte van betaalde arbeid. In dit kader moet het kostwinnerschap weer worden ingevoerd, d.w.z. het moet mogelijk zijn om uit één inkomen van arbeid een gezin te kunnen onderhouden. Man en vrouw bepalen zelf hoe en in hoeverre zij hun taken verdelen om het gezinsinkomen te verwerven.

1. Voor de overheid moet het huwelijk de enige bij wet erkende samenlevingsvorm zijn. Voorts moet echter de overheid ook de orde in de samenleving bewaken in de zin dat een zekere vorm van registratie van andere samenlevingsvormen dan het huwelijk, waarbij van enige duurzaamheid mag worden uitgegaan, nodig kan zijn. Deze vorm van registratie mag echter in geen enkel opzicht ook maar enigzins een gelijkwaardigheid met het huwelijk suggereren.
2. De huwelijksrelaties en de gezinnen hebben ten opzichte van andere samenlevingsvormen recht op een bijzondere zorg van de overheid, omdat de daarin opgroeiende kinderen in liefde en geborgenheid voorbereid worden op een volwassen leven in de samenleving die hier later de vruchten van zal plukken.
3. De overheid heeft niet tot taak in de verdeling van de gezinstaken in te grijpen door voor te schrijven hoe deze tussen man en vrouw moeten worden verdeeld en door het tweeverdienerschap in feite verplicht te stellen of anderszins te stimuleren.
4. De overheid moet het kostwinnerschap stimuleren hetzij voor de man, hetzij voor de vrouw, hetzij voor beide echtelieden in deeltijdbanen, zodat een gezin kan bestaan van één inkomen.
5. De overheid dient zich te onthouden van elke vorm van voorlichting waarin seksualiteit en huwelijk los van elkaar worden gekoppeld. Ook onthoudt de overheid zich van elke vorm van voorlichting die aan kan zetten tot vormen van promiscuïteit. De overheidsvoorlichting moet duidelijk maken dat AIDS in de grond de promiscuïteit als oorzaak heeft.
6. Alleen binnen het huwelijk mag de mogelijkheid van adoptie worden toegelaten.
7. Er moet een sluitende wetgeving komen opdat kinderen de identiteit van hun ouders kennen, gelet op de juridische en medisch-technische ontwikkelingen, omdat ieder mens er eenvoudigweg recht op heeft zijn afstamming te weten.

V. Gezondheidszorg

De lijdende mens is de weg van de Kerk omdat hij vooral de weg van Christus zelf is, de barmhartige Samaritaan.

Christifideles laici, 53.

De zorg voor zieken heeft de katholieke Kerk zich vanouds aangetrokken. Al uit de eerste eeuw komen berichten van zorg voor zieken door de eerste christenen. De Kerk heeft in de tijden van het Romeinse Rijk, in de verwarring van de grote Volksverhuizing en in de middeleeuwen (van ca 700 tot ca 1500 a.d.) de ziekenzorg op zich genomen. Het beeld van kloosterzusters die vol liefde ziekenzorg uitoefenden, staat uitgebeeld op vele schilderijen. De oude regel die in deze tijden gold, geldt nu nog volop: de zorgverlening zorgt met inspanning van alle krachten voor de bescherming van het menselijke leven.

In de negentiende eeuw ging deze zorg echter naar de overheid en de Kerk trad langzaam terug. De kosten echter zijn zodanig opgelopen, dat de huidige overheid deze sector liever kwijt dan rijk is. De overheid kan deze taak niet meer aan; niet alleen financieel, maar ook moreel en vaktechnisch. Zie slechts de verwerpelijke wetten op de abortus en op de euthanasie. De handhaving van deze slechte wetten blijkt bovendien ook nog volstrekt onvoldoende te geschieden.

De gezondheidssector staat onder een hoge druk van oplopende kosten en een grotere vraag naar zorg. Deze problemen kunnen alleen opgelost worden vanuit een grotere verantwoordelijkheid van de betrokken burgerinstanties en door een grotere inzet van de burgers voor onderlinge zorg ("mantelzorg"). Deze mantelzorg versterkt de functie van gezin, van familie en van buurt. Deze solidariteit is daarmee de grondslag van het gezondheidsstelsel, zoals dat ook reeds eeuwen het geval is. "Men is eerst ziek in het eigen gezin". Hiervoor moet de wet- en regelgeving verregaand worden vereenvoudigd om de gezondheidszorg betaalbaar te houden en vernieuwingen mogelijk te maken.

1. De overheid moet voorwaarden scheppen om de levensbeschouwelijke identiteit van de gezondheidszorg instellingen te waarborgen.
2. Elke instelling moet een medisch-ethische commissie hebben waarin in ieder geval de katholieke levensovertuiging moet zijn

vertegenwoordigd. Deze commissie moeten jaarlijks een jaarverslag met verantwoording van hun adviezen publiceren.

3. Alle Raden voor Gezondheid met hun onderliggende commissies moeten in ieder geval een katholieke vertegenwoordiger hebben.
4. Ethiek, vooral de medische ethiek, moet een verplicht vak worden in de opleiding van medisch en verzorgend personeel. In deze programma's moet de katholieke moraal tenminste juist worden weergegeven.
5. Bij de Wet op de Orgaandonatie moet de toestemming van de orgaandonor het uitgangspunt zijn. Hersenen en geslachtsorganen moeten van orgaandonatie worden uitgesloten.
6. De kosten van de ziekenzorg komen nadrukkelijk te liggen bij de burgers zelf, waartegen echter een verzekering op particuliere basis mogelijk is. Maar deze algemene regel mag niet ten koste gaan van de zwakken en minder draagkrachtigen in onze samenleving. Daarom moet er een eigen risico komen en een inkomensafhankelijk maximum. Hierbij moet op de samenhang met andere sociale verzekeringen worden gelet.
7. De bekostiging van de gezondheidszorg door de overheid moet de eigen levensbeschouwing van de verzekerden geen geweld aandoen. Deze bekostiging mag nooit leiden tot deelname tegen het eigen geweten en de eigen levensbeschouwing in. De ruimte voor de eigen levensbeschouwing moet worden gewaarborgd.
8. De mantelzorg moet waar ook maar mogelijk worden uitgebouwd, gestimuleerd en gerealiseerd. Immers, de mens is in eerste instantie verantwoordelijk voor zijn medemens, zeker waar er een familierelatie is.
9. Gehandicapten moeten weer zoveel mogelijk in de gewone samenleving worden opgenomen door een stelsel van voorzieningen gericht op "thuis wonen", op thuishulp, dagverblijven, gezinsachtige woonvormen, met de nodige voorzieningen voor mobiliteit. Deze kleinschalige en ambulante vormen van hulpverlening worden, samen met het vrijwilligerswerk, krachtig gestimuleerd. De voorzieningen voor

chronisch zieken, zowel fysisch als psychiatrisch moeten volledig bekostigd worden vanuit het budget voor de sociale woningbouw. Naast deze voorzieningen voor verblijf, moet de overheid stimuleren dat gehandicapten deelnemen aan onderwijs en aan het arbeidsproces; hierbij blijven de sociale werkvoorziening en de banenpools onmisbaar.

10. Ouders en verzorgers van gehandicapte kinderen moeten een volledige compensatie krijgen voor hun extra zorg en inspanning; een soort cliëntgebonden systeem moet worden ontwikkeld.
11. De voorzieningen in de eerstelijnsgezondheidszorg zoals huisartsgeneeskunde, thuiszorg, dagopvang e.d. moeten zodanig worden versterkt dat de mantelzorg langer haar functie kan blijven vervullen terwijl de toegang tot de tweedelijnszorg op een adequate manier in de hand gehouden wordt.
12. Kunstmatige inseminatie, kunstmatige voortplantingstechnieken, voorbehoedsmiddelen, vrijwillige sterilisatie en cosmetische chirurgie behoren uit het basispakket van een ziektekostenverzekering te worden verwijderd; zij behoren niet te worden vergoed.
13. De voorzieningen van verpleegtehuizen en verzorgingstehuizen worden zoveel mogelijk gelijkelijk behandeld. De verzorging moet gestandaardiseerd worden voor een betere beheersing van de kwaliteit van zorg.
14. De structuur van de intramurale gezondheidszorg moet worden geclusterd rond de onderscheiding "care" en "cure": als "care" worden aangemerkt de verpleging en de verzorging; de zorg voor de fysisch en/of psychisch gehandicapten en de psychiatrische hulpverlening. Als "cure" wordt aangemerkt de medisch hulp.
15. De AWBZ moet worden doorgelicht en afgeslankt om het karakter van een open-eind-regeling te verliezen. Dit houdt allereerst in een beperking van de voorzieningen die vanuit de AWBZ worden betaald.
16. De overheid voert een - zo preventief mogelijk - beleid gericht op het tegengaan van overmatig alcohol- en tabaksverbruik. De overheid ziet toe dat speciaal voor de jeugd een anti-drugsbeleid wordt ontwikkeld. Zowel uit een oogpunt van mentale hygiëne als van maatschappelijke zorg is - zoveel mogelijk - preventieve bestrijding van vormen van verslaving geboden.
17. Aangezien jaarlijks tussen de honderd en tweehonderd miljoen gulden schade wordt geleden door de zorgverzekeraars tengevolge van fraude met ziekenfondskaarten en ponsplaatjes, dient een deugdelijke identiteitscontrole plaats te vinden alvorens medische kosten worden gemaakt.
18. Veel zorg moet worden besteed aan de begeleiding van terminale patiënten. De KPP is van mening dat de inrichting van zogenaamde hospices daaraan een bijdrage kan leveren. Ernstig zieken en stervenden die niet thuis verzorgd kunnen worden moeten in de laatste fase van hun leven kunnen rekenen op een mogelijkheid van zorg waarin liefderlijke en deskundige verpleging, adequate pijnbestrijding (palliatieve zorg) en stervensbegeleiding en de aanwezigheid van dierbaren gerealiseerd kunnen worden.

VI. Welzijn

Uit de sociale natuur van de mens volgt dat ieders afzonderlijk welzijn noodzakelijkerwijs in verband staat met het algemeen welzijn. Dit algemeen welzijn kan slechts bepaald worden door verwijzing naar de menselijke persoon.

Katechismus van de Katholieke Kerk, 1905.

De bemoeienis met het welzijn is eeuwenlang de taak geweest van de Kerk, vooral van de parochie. De parochiebesturen, de armbesturen, de caritas stond heel dicht bij de mensen. Ook nu nog is de uitvoering van het welzijnsbeleid een zaak van maatschappelijke organisaties, waarbij de gemeentelijke overheid verantwoordelijk is voor het beleidsniveau.

Deze lagere overheden staan nu nog steeds dicht bij de burgers met hun wensen voor welzijn en recreatie, die sterk van plaats tot plaats kunnen verschillen.

Een eerste taak op het gebied van welzijn en recreatie ligt bij de ouders. Kennis van leven, kennis van werkvloer, wijsheid, kennis van levensproblemen bij opvoeding van kinderen zijn waardevol voor de toekomst van de samenleving.

De KPP meent allereerst dat de zorg voor welzijn en recreatie een taak van de burgers en de burgergroeperingen zelf moet blijven. De overheid kan alleen het vrijwilligerswerk stimuleren. Immers, dit vrijwilligerswerk in verenigingen van allerlei aard is een machtig middel ter bestrijding van de tendens naar individualisme en een krachtig wapen tegen de individualisering. Hierbij laat de overheid zich leiden door het sociale probleem of de sociale taak, niet door de doelgroepen. Deze laatste benadering leidt al snel tot een getto-vorming van deze doelgroepen en daarmee tot een stigmatisering hetgeen de KPP afwijst.

1. De oudere mens moet zo lang mogelijk volwaardig kunnen deelnemen aan onze samenleving en actief blijven in het sociale leven, waardoor het gevoel van eigenwaarde wordt versterkt. Een flexibele pensionering is hierbij een weg; leeftijdsdiscriminatie moet in dit kader worden bestreden.
2. De senioren moeten, indien zij dat wensen, zolang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen hetgeen ook bijdraagt aan hun gevoel van eigenwaarde; zij kunnen daardoor hun zelfstandigheid behouden in woonwijken of in

hun (aangepaste) woning waar zij hun hele leven lang hebben gewoond. Het vrijwilligerswerk hierbij moet worden gestimuleerd.

3. De AOW dient met de lonen mee te groeien.
4. Op de thuiszorg mag niet worden bezuinigd. In tegendeel, de thuiszorg moet verder uitgebouwd worden om oudere mensen in staat te stellen zo lang mogelijk thuis te blijven wonen. Wel mogen de patiënten over hun eigen 'zorgbudget' beschikken om desgewenst de zorg bij particuliere bedrijven aan te kunnen kopen.
5. De mogelijkheden tot het opnemen van een (betaald) zorgverlof moeten verruimd worden.
6. De godsdienst heeft een uiterst waardevolle functie in onze samenleving. De eigen religieuze identiteit geeft de mens een fundament voor het leven. Doorgaans bestaan er hiervoor al organisaties van burgers. De overheid moet via wettelijke voorzieningen de rechten van de mensen in dezen garanderen zodat ze ongestoord hun geloof kunnen beleven en volgens hun geloofsovertuiging kunnen leven. Instellingen moeten het recht hebben door een regeling voor toelating en gedrag de eigen identiteit te bewaken.
7. De zondagsrust moet worden bewaard. In de wettelijke regeling voor arbeids- en rusttijden en voor de winkelsluitingen moet de zondag zijn specifieke plaats als rustdag behouden.
8. De verslavingen van allerlei aard en de groeiende groep van hulpbehoevende jongeren baren de overheid hoe langer hoe meer zorg. Daarvoor moet de overheid het particuliere leven stimuleren door via verenigingen en stichtingen tot een zorgverschaffing voor deze jongeren te komen als een eerste stap, de zogenaamde mantelzorg. Daarnaast moet de overheid de verdere zorg voor deze jongeren meer aangepast en efficiënt organiseren, zodat er geen overlappingsen maar ook geen leemten ontstaan. Een samenwerking tussen reclassering, politie, jeugdhulpverlening, maatschappelijk beleid, kerken en onderwijs is daarbij geboden. Naast deze maatregelen moet de overheid de betrokken belangengroepen raadplegen voor evaluatie en verdere advisering op dit gebied gericht op preventie.

VII. Sociaal Stelsel

... Het zal vooral nodig zijn de mentaliteit op te geven die de armen - individuen en volken - als een last en als ongelegen verstoorders beschouwt, die willen verbruiken wat anderen geproduceerd hebben ... De verheffing van de armen is een grote gelegenheid voor de morele, culturele en ook economische groei van de gehele mensheid.

Centesimus annus, 28.

De overheid blijft het schild voor de zwakken, maar niet zonder voorwaarden. Een stelsel van sociale zekerheid moet uitnodigen tot deelneming aan werk. Een sociaal stelsel is geen hangmat, maar een trampoline om te springen en eruit te springen naar hernieuwde deelname aan arbeid. Het huidige sociale stelsel is ontaard in een alternatieve mogelijkheid om zonder arbeid toch een inkomen te verwerven. Dit is een bedreiging, maar ook een aanklacht tegen de samenleving.

Het huidige stelsel wordt nodeloos duur; versobering van het stelsel is daarom een geboden zaak. De overheid moet bij deze versobering als uitgangspunt nemen dat alleen diegenen worden ondersteund die wel willen, maar niet meer in het levensonderhoud van hun gezin of hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Vanuit dit gezichtspunt moet het kostwinnerschap als centraal beginsel weer gelden.

Ook vrijwilligerswerk heeft grote waarde voor het welzijn van de mensen, zoals betaalde arbeid waarde heeft voor de welvaart.

Een sociaal stelsel zonder belangeloze inzet van mensen kan niet bestaan. Liefde, aandacht, geborgenheid, zorg, medeleven, barmhartigheid, tederheid zijn waarden die onmisbaar zijn in de sociale zorg; zij kunnen onmogelijk bij wet worden voorgeschreven. Geen enkele wet kan deze essentieel menselijke waarden afdwingen. De wet kan alleen de voorwaarden scheppen om mensen op te vangen. Vandaar dat de mantelzorg essentiële waarden heeft, waaraan het overheidsbeleid een toevoeging moet zijn. De "nieuwe armoede" tenslotte - zich ook manifesterend in een groeiend aantal ontheemden, welke laatste categorie veelal nog bijkomende problemen kent - is een aanklacht tegen onze samenleving.

1. Het verstrekken van uitkeringen aan arbeidsongeschikte werknemers blijft de verantwoordelijkheid voor werknemers, werkgevers en overheid samen; hoogte en

duur van de uitkering dient eveneens afhankelijk te zijn van het laatst verdiende loon en de mate van arbeidsongeschiktheid.

2. Een fundamentele regel in het afgeslankte sociale stelsel moet zijn, dat zij die gezinsverantwoordelijkheid dragen, in ieder geval voldoende inkomen hebben, zodat niet beide ouders van opgroeiende kinderen vanwege de financiën genoopt zijn te gaan werken. De kinderbijslag met een progressie voor het grotere gezin is daarbij een onmisbare voorziening.
3. De sociale maatregelen voor het gezin moeten zoveel mogelijk worden behouden, vooral die voor de kinderen, ongeacht in welke samenlevingsvorm deze kinderen zich bevinden.
4. De kinderopvang is allereerst een zorg van de ouders. De rijksoverheid moet de gemeenten de mogelijkheid bieden in de kosten van kinderopvang een tegemoetkoming te verstrekken, waarbij een kwaliteitszorgsysteem de voorwaarde is.
5. De hoogte en de duur van de uitkeringen op grond van de Werkloosheidswet dient onveranderd te blijven, dat wil zeggen afhankelijk te blijven van het laatst verdiende loon en de lengte van het arbeidsverleden. Het toekennen en verstrekken van deze uitkeringen dient de gezamenlijke verantwoordelijkheid te blijven van de sociale partners en de overheid.
6. Wie niet aan het arbeidsproces deelneemt, en geen inkomen heeft, moet tot het uiterste worden gestimuleerd in het eigen inkomen te voorzien. Het doel van alle maatregelen is het aantal werklozen te verlagen.
7. Ook voor daklozen moet de sociale opvang dienen als een trampoline: zij moeten zoveel mogelijk worden opgevangen en "geresocialiseerd" om daarna weer als volwaardig burger in de samenleving te functioneren.
8. Het stelsel van sociale zekerheid voor de gepensioneerden en schuldloos werklozen, veelal door ziekte of invaliditeit, moet aanzienlijk verschillen van de sociale voorzieningen van andere groepen. Door meer en betere controle moet misbruik en fraude worden tegengegaan. De bestaande sociale wetten moeten kritisch worden doorgelicht (vooral de Algemene

Bijstandswet) en de uitkeringsontvangers moeten kritisch gevolgd worden om aldus een adequate sociale stelsel voor de toekomst te behouden.

9. De verstrekking op grond van de Nabestaandenwet dienen tenminste het oude niveau van de AWW te hebben. De AOW-uitkering dient voor een echtpaar tenminste het minimumloon te bedragen, voor een alleenstaande tenminste 70% daarvan; dit bedrag mag niet verminderd worden vanwege eventuele pensioenrechten.
10. Voor eenieder die, buiten zijn schuld, niet kan voorzien in de noodzakelijke kosten voor levensonderhoud verstrekt de overheid een basisuitkering; de gehuwde kostwinner die gaat scheiden blijft verantwoordelijk voor zijn/haar echtgeno(o)t(e) en kinderen en dient die verantwoordelijkheid ook financieel waar te blijven maken; het zogenaamde nihilbeding kan derhalve door de overheid niet geaccepteerd worden.
11. De overheid moet zich onthouden van ingrepen in particuliere regelingen voor pensioenen; integendeel, de overheid moet door fiscale maatregelen private voorzieningen voor pensionering aanmoedigen.
12. De overheid moet voorwaarden scheppen om de werklozen terug te brengen tot het arbeidzame leven door projecten voor her-, bij- en omscholing (zoveel mogelijk met baangarantie) te starten in samenwerking met het bedrijfsleven en met het beroeps- en hoger onderwijs.
13. De rijksoverheid moet maatregelen nemen om gemeenten ruimer in het sociale beleid te betrekken, omdat de gemeenten dichter op de dagelijkse praktijk zitten, vooral bij de uitvoering van de Algemene Bijstandswet en de Nabestaanden wet.
14. Het minimum inkomen van ouderen, alleenstaanden, werklozen en andere behoeftigen, dient via huursubsidies aangevuld te worden zodat de totale woonlasten niet meer dan 40% van het netto inkomen bedragen.
15. Een redelijke koopkracht (zowel voor alleenstaanden als voor gezinnen) dient uitgangspunt te zijn bij de normering van het minimum inkomen.

VIII. Onderwijs

Omdat de ouders de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen hebben ze ook het recht voor hen een school te kiezen die beantwoordt aan hun eigen overtuiging. Dit is een fundamenteel recht. De ouders hebben als plicht - voor zover mogelijk - die scholen te kiezen die hen optimaal bijstaan in hun taak als christelijke opvoeders. De overheid heeft de plicht dit recht van de ouders te waarborgen en de nodige voorwaarden voor de uitoefening ervan te verzekeren.

Katechismus van de Katholieke Kerk, 2229.

De katholieke Kerk heeft heel lang een uiterst belangrijke, zo niet exclusieve rol gespeeld in het onderwijs. De zorg voor het onderwijs was een taak van kloosterordes en vooral van speciale onderwijscongregaties. Na de reformatie (en in de katholieke landen na de Franse revolutie) ging deze zorg over naar de (plaatselijke) overheid. In de loop van de 19e eeuw, en tot in het begin van de 20e, heeft in Nederland een hevige schoolstrijd gewoed die nu nog steeds opflakert bij elke herstructurering van het onderwijs.

Inmiddels is de overheid weer zover dat zij de taken, en vooral de kosten van het onderwijs, liever kwijt dan rijk is. Maar de tijden zijn veranderd: onderwijscongregaties zijn er nauwelijks meer. Het onderwijs is veel meer een verantwoordelijkheid van de ouders geworden.

Elke mens heeft van zijn Schepper talenten gekregen; het is daarom de taak van ieder deze talenten te ontplooiën; voor het kind ligt de zorg voor die ontplooiing bij zijn natuurlijke opvoeders: zijn ouders. Ouders moeten daarom vrij zijn een school voor hun kinderen te kiezen. De school die goed aansluit bij de levensovertuiging van de ouders, is hen daarbij behulpzaam.

De invloed van de rijksoverheid, de schaalvergroting, de programma's, de pakkettenamenstelling - dit alles maakt de verantwoordelijkheid van de ouders ondoorzichtig en geeft hen weinig ruimte deze te realiseren. De KPP wil deze verantwoordelijkheid van de ouders weer duidelijk maken in de bestuursstructuren van de scholen. Daarvoor is een systeem nodig dat meebrengt dat de ouders daadwerkelijk en metterdaad invloed hebben op de inhoud, de richting en de inrichting van het onderwijs. Katholieke ouders zullen hierbij de kerkelijke richtlijnen tot uitdrukking moeten kunnen brengen. Naast deze eisen van de ouders heeft ook de maatschappij invloed op de inhoud en de inrichting van het onderwijs. Hierbij valt te denken aan de

invloed van het bedrijfsleven en de dienstverlening op de inhoud van de lesprogramma's alsmede aan de eisen die het staatsburgerschap stelt. Het onderwijs als het essentieel overdrachtsproces van cultuur mag nooit het economische en maatschappelijke nut uit het oog verliezen. Maar deze 'markt- en baangerichte' oriëntatie mag ook niet worden overbelicht.

Onderwijs is verder van vitale betekenis voor de persoonlijke ontplooiing van de opgroeiende jeugd waarbij waarden en normen volgens de levensovertuiging van de ouders worden overgedragen. Bovendien is onderwijs van essentiële betekenis voor de economische kracht van de samenleving, zeker voor een moderne, technische en ingewikkelde samenleving als de onze.

1. De beginselen van vrijheid van onderwijs en de financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs moeten fundamenteel overeind en gerespecteerd blijven; ook het schoolbeleid voor toelating van leerlingen tot een school en benoeming van personeel behoren tot de vrijheid van stichting, inhoud, richting en inrichting van onderwijs. De bekostiging door de overheid moet de eigen levensbeschouwing van de ouders respecteren. Deze bekostiging mag nooit leiden tot maatregelen tegen het eigen geweten en tegen de eigen levensbeschouwing in. De ruimte voor de eigen identiteit moet worden gewaarborgd, uiteraard binnen het kader van onze rechtstaat.
2. Het stelsel van de openbare school waarin een overheidsinstelling zoals een gemeente het schoolbestuur vormt, is ongewenst. Nieuwe vormen van een zelfstandig bestuur voor het openbare onderwijs waarin de invloed van de ouders gegarandeerd wordt, moeten de huidige vervangen, binnen het kader van de wettelijk gestelde onderwijsdoelen.
3. Het lager onderwijs (basisonderwijs) moet in elk geval de hoofdlijnen van de vaderlandse geschiedenis behandelen en een introductie geven in de Nederlandse cultuur. Tevens is speciale aandacht nodig voor een goede mondelinge en schriftelijke beheersing van de Nederlandse taal. Binnen het zich verenigend Europa is het van belang dat de leerlingen een overzicht krijgen van de grote lijnen in de Europese geschiedenis vanaf het Frankische Rijk (496, de doop van de Frankische koning Clovis) tot in onze tijd. Naast een goede

beheersing van tenminste het Engels, strekt een zo goed mogelijke beheersing van het Frans en/of het Duits tot aanbeveling, vanwege culturele algemeen vormende en economische perspectieven. Het onderwijs moet stimuleren, dat er meer en meer boeken, kranten e.d. gelezen worden. Immers, de zogenaamde "ontlezing" is een verontrustend fenomeen ten nadele van de algemene ontwikkeling en taalvaardigheid.

4. Op alle niveaus dient het onderwijs aandacht te schenken aan waarden- en normenoverdracht, "goed burgerschap", correcte omgangsvormen van de deelnemers, en inleiden in het constitutionele en rechtsstatelijke bestel van Nederland.
5. Het voortgezet onderwijs moet een duidelijker structuur krijgen door de doorstroommogelijkheden en de keuze van de vakkenpakketten te ordenen. Te denken valt aan een stelsel van keuzepakketten. De overgang van V.W.O.-W.O., H.A.V.O.-H.B.O. en A.V.O./V.B.O.-(M).B.O.; moeten drastisch worden verbeterd. Niet alleen door een verantwoorder pakketkeuze, maar ook door een betere aansluiting op het niveau van het vervolgonderwijs. Bij dit laatste moet niet alleen gedacht worden aan de bevordering van de zelfstandigheid van de leerlingen, maar ook en vooral aan hun intellectuele vorming.
6. De positie van de categoriale gymnasia en van het onderwijs in de klassieke talen moet worden behouden.
7. De kwalijke gevolgen van de zogenaamde Mammoetwet dienen zo spoedig mogelijk tenietgedaan te worden. Verdere fusering van scholen tot grote "leerlingen-fabrieken" moet gestopt worden. Zoals er een wettelijk minimum aantal leerlingen per school is vastgesteld, zo zou er ook een wettelijk maximum aantal moeten gelden. Persoonlijke aandacht voor iedere leerling moet gegarandeerd zijn.
8. De klassegrootte zowel in het basis- als in voorgezet onderwijs mag het aantal van 25 leerlingen niet te boven gaan.
9. Ook voor hoogbegaafden is in het onderwijs speciale aandacht nodig. Dit is een evident maatschappelijk belang.
10. Door bevordering van discipline en verhoging van het intellectueel niveau moet het V.W.O. weer een aantrekkelijke arbeidsveld worden voor universitair afgestudeerden.
11. Bij toelating tot de universitaire studie waarvoor een numerus fixus geldt, dient het lotingssysteem afgeschaft te worden en vervangen te worden door een selectie op grond van kwaliteit.
12. De financiering van instellingen van hoger onderwijs mag niet afhankelijk zijn van de aantallen studenten; dit maakt immers een kwalitatieve selectie onmogelijk.
13. De tendens om universitair onderwijs en onderzoek te ontkoppelen, zoals die onder meer zichtbaar wordt in de zogenaamde onderzoeksscholen, moet teruggedraaid worden. Universitair onderwijs moet per definitie gevoed worden door het eigen onderzoek van de docenten.
14. Het leerlingenstelsel, het beroepsonderwijs en de volwasseneducatie moeten primair gericht zijn op het verkrijgen van inkomensverwervende arbeid, hetzij door een afhankelijke hetzij in een onafhankelijke beroepsarbeid. De scholen moeten hiervoor zelf initiatieven ontwikkelen waarbij de overheid de randvoorwaarden schept.
15. De marktsector moet invloed behouden op de lesprogramma's van het technische en wetenschappelijk-technische onderwijs.
16. Het H.B.O.- en het wetenschappelijke onderwijs moeten parallel opgaan met het Europese niveau en de Europese ontwikkelingen om uitwisseling van studenten mogelijk te maken en om het Europese economische verkeer te stimuleren, langs de weg van wederzijdse erkenning van diploma's met behoud van onze Nederlandse kwaliteitscriteria's.
17. De verstikkende, te ver doorgevoerde democratische structuur in het hoger onderwijs moet plaats maken voor een bestuursstructuur die verantwoordelijkheden weer helder maakt, wetenschappelijke kwaliteit bevordert en niet onevenredig veel tijd kost.
18. De kansen van de student op hoger onderwijs gaan boven het streven naar ouder-onafhankelijke studiefinanciering. De duur en het niveau van de studiefinanciering moet afhankelijk worden gemaakt van de studieresultaten. Goede studenten moeten

beloond worden door kwijtschelding van een deel van de door hen opgebouwde studieschuld.

19. De studiefinanciering is bedoeld om die studenten die wel de capaciteit maar niet de financiële middelen hebben, de kans te geven het hogere onderwijs te volgen. Voorkoming van misbruik van het huidige stelsel met bijstelling van het systeem is wenselijk; zo moet er een grens komen voor de maximale studieschuld.
20. Het moet schoolteams toegestaan blijven een leerling te weigeren die een onevenredig groot deel van de aandacht vereist door te extreme handicaps. Ouders die zo'n kind wel in het reguliere onderwijs wensen te plaatsen moeten dan toch naar het speciaal onderwijs verwezen worden. WSNS (Weer Samen Naar School) is alleen dan haalbaar als niet één leerling ten koste van de rest van de leerlingen alle aandacht nodig heeft en krijgt.
21. De kennis en know-how van Schooladviesdiensten is van groot belang voor het onderwijs. De mogelijkheden van begeleiding moet ook voor het voortgezetonderwijs geschapen worden en voor het basisonderwijs blijven bestaan.
22. De overheid neemt ook maatregelen om de gelijke kwaliteit van het onderwijs in de verschillende scholen te garanderen door eisen te stellen aan het leerplan, het toezicht op het onderwijs, het eindniveau, een evaluatie met terugkoppeling, de opleiding van de onderwijsgevenden; het ontstaan van getto-achtige scholen moet worden voorkomen. De inhoud, richting, stichting en inrichting van het onderwijs daarentegen is het grondwettelijk recht van vrijheid van onderwijs.
23. Een intensieve inzet en samenleving is noodzakelijk tussen ouders, kerken, scholen, jeugdpbouwwerkers, gemeenten en politie, om de bovenproportionele criminaliteit bij bepaalde groepen nog schoolgaande jongeren terug te dringen.
24. Op alle niveaus in het onderwijs dient aandacht besteed te worden aan een gezonde leefstijl en aan zelfzorg.

IX. Justitie en Openbare Orde

[De mens], die zichtbaar beeld is van de onzichtbare God, [is] juist hierom, vanwege zijn natuur zelf, subject van rechten die niemand mag schenden, noch het individu noch de groep noch de klasse noch de natie of de staat. Ook de meerderheid van een sociaal lichaam mag dit niet doen.

Centesimus annus, 44.

Een echte kerntaak van de overheid is het handhaven van de rechtsorde. En daarmee is het droevig gesteld. De juridische machinerie is in Nederland vastgelopen. Het "gedoog"-beleid betekent in feite niets anders dan dat de overheid het eigen beleid niet meer wil of kan uitvoeren. Ook is het gehele juridische beleid het zicht op de werkelijk belangrijke en minder belangrijke waarden en normen verloren. Abortus provocatus, de moord op het ongeboren kind, is vrijgegeven. Een overheid die dit soort "beleid" voert, daarbij ook nog godslastering vrijelijk toestaat, de zondagsrust opheft, gokken toelaat, drugs- en alcoholmisbruik onvoldoende aanpakt, de openbare eerbaarheid laat aantasten, het huwelijksrecht te grabbel wil gooien, promiscuïteit en losbandigheid stimuleert, werkt normloosheid en zedelijk verval in de hand. Fraude, misbruik van sociale voorzieningen, criminaliteit, vandalisme zijn de verschijnselen waar iedere burger bijna dagelijks mee geconfronteerd wordt. Daarentegen treedt justitie zeer hard en meedogenloos op tegen mensen die even te laat zijn om hun belasting te betalen, of tegen mensen die 10 km te hard rijden in het verkeer, of tegen mensen die hun omroepbijdrage niet of te laat betalen. Die mensen weet justitie wel te vinden en streng te straffen. De economisering lijkt de hoogste norm te zijn geworden. Maar wie euthanasie pleegt of ongeboren kinderen vermoordt, in zogenaamde softdrugs handelt, de godsdienstige gevoelens van medeburgers beledigt, of de openbare eerbaarheid schendt, ondervindt betrekkelijk weinig problemen. De overheid moet weer geloofwaardig worden door een herstel van waarden en normen, te beginnen in het gezin, het bedrijfsleven, op school, in de politiek, in de (gesubsidieerde) organisaties. Het justitiële apparaat kan haar taken niet meer aan: zware misdadigers worden naar huis gestuurd wegens tekort aan cellen, wegens een vormfout, wegens een omstreden opsporingsmethode. Daarmee worden justitie en het gehele overheidsapparaat ongeloofwaardig door falend beleid.

1. De eerste plaats waar gezag, eerbied voor de wet en de juiste verhouding van waarden en normen kan worden bijgebracht, is het gezin. Er moet een beleid komen dat bevordert dat in het gezin, de ouders en de opvoeders, en in breder verband de burgers, aan de kinderen de essentiële waarden en normen bijbrengen en voorleven.
2. Buurtcontrole en buurtpreventie zijn een goed middel voor het bijbrengen van eerbied en gezag voor de wet. Het overheidsbeleid moet deze vorm van burgerlijke verantwoordelijkheid stimuleren.
3. In de strijd tegen de misdaad dienen politie en justitie toereikend te zijn uitgerust en over ruime, in de wet vastgelegde, bevoegdheden te beschikken.
4. Overdreven privacy-regels (zoals sexueel verkeer; één gedetineerde per cel) voor gedetineerden moeten afgeschaft worden. Druggebruik in gevangenissen moet actief worden tegengegaan, en evenals medeplichtigen hierin te worden bestraft.
5. Verdachten mogen niet meer automatisch vrijkomen door vormfouten en door omstreden opsporingsmethoden.
6. Alternatieve straffen mogen niet het karakter van straf verliezen, en zeker niet opgelegd worden wegens een tekort aan cellen.
7. Voor verslaafde gedetineerden moeten speciale (zonodig verplichte) afkickcentra met arbeidstherapie worden ingesteld, gericht op herintreding in de maatschappij.
8. De hulp aan slachtoffers van criminaliteit en de wettelijke bescherming van hun positie moeten worden verbeterd. Er moet veel meer ernst worden gemaakt met de schadeloosstelling van het slachtoffer van misdrijven door de plegers ervan.
9. De eenheid van de justitionele keten moet vorm krijgen in een efficiënt en samenhangend stelsel van "integrale kwaliteitsbewaking van de keten": politiebeleid, Openbaar Ministerie, regionaal en lokaal bestuur. Een efficiëntere integratie van de taken van Binnenlandse Zaken en Justitie moet daarbij worden overwogen.
10. De rechtsgang moet worden bekort. Er moeten meer mogelijkheden komen van "snelrecht".

11. Er moet worden voorkomen dat Nederland verder geïsoleerd raakt in zijn drugsbeleid, eerst binnen de EU en vervolgens verder in de wereld. Hierdoor kan worden voorkomen dat Nederland nog meer een "drugsparadijs" van het toenemende drugstoerisme wordt.
12. Reclame, bekendheid en propaganda voor het gebruik van drugs moeten worden tegengegaan, vooral waar er risico-groepen zijn. De overlast die druggebruikers veroorzaken, moet worden bestreden. De drugshandel in coffeeshops moet worden verboden. Ten aanzien van de handel en het gebruik van harddrugs en extacy-tabletten moet justitieel veel harder en doeltreffender worden opgetreden. Tevens moet een sterk preventief en repressief beleid ten aanzien van de negatieve gevolgen van drugs ontwikkeld worden, gericht op de jeugd, speciaal op school. Evenzeer moet de overheid overmatig tabak- en alcoholgebruik en gokverslaving zoveel mogelijk tegengaan.
13. De openbare ruimte, dus "de straat", dient overal veilig toegankelijk te zijn. Tegen overlast moet snel en stevig worden opgetreden.
14. Internationale samenwerking is nodig bij de bestrijding van de georganiseerde, grensoverschrijdende criminaliteit. Als te bestrijden misdaden valt te denken aan de teelt en handel van drugs, sextoerisme, prostitutie, pornografie, illegale immigratie, wapenhandel, de handel in beschermde dieren en plantsoorten, de handel in gestolen auto's, materiaal dat nucleair kan worden aangewend en het witwassen van uit misdaad verkregen gelden.
15. Alle vormen van kinderporno in woord en geschrift, op video en internet (ook voor prive-gebruik en bezit) alsmede belangenorganisaties van pedofielen dienen verboden te worden. De import en export van kinderpornografisch materiaal dienen actief bestreden te worden.
16. Het aanprijzen van pornografisch materiaal en prostitutie via dagbladen, huis aan huis bladen, reclamefolders, posters etc. dient verboden te worden. De overheid mag hierin op geen enkele wijze betrokken worden via bijvoorbeeld P.T.T.-organen.
17. Delinquenten van zedenmisdrijven dienen individueel behandeld te worden c.q. hun therapie danwel T.B.S. te ondergaan. Geen therapieën zullen hierbij worden toegestaan waarbij gebruik wordt gemaakt van prostituees, pornografisch materiaal etc.
18. De gecontroleerde doorlevering van drugs en in het strafrecht omschreven zaken dient slechts in uiterste noodzaak te worden toegepast, binnen in de wet nauwomschreven kaders onder stringent toezicht van de verantwoordelijke justitiële en politionele autoriteiten.
19. De zogenaamde Wet Gelijke Behandeling, welke onderscheid maken verbiedt op grond van geslacht, godsdienst, ras en sexuele voorkeur, moet worden ingetrokken aangezien hierdoor identiteitsgebonden instellingen worden belemmerd in wat de vanzelfsprekende beleving van hun identiteit zou moeten zijn.

X. Binnenlandse Zaken en Openbaar Bestuur

Zij die gezag uitoefenen, moeten dit doen als dienaar ... De uitoefening van gezag wordt in moreel opzicht bepaald door de goddelijke oorsprong, de redelijke natuur en het specifiek object van dit gezag. Niemand mag iets opleggen of bevelen wat in strijd is met de menselijke waardigheid en met de natuurwet.

Katechismus van de Katholieke Kerk, 2235.

Doelmatigheid, transparantie, een vooruitziende blik en onkreukbaarheid van het openbaar bestuur op alle niveaus is zeer gewenst. Ook dient de overheid economisch om te springen met de middelen waarover zij de beschikking heeft. In een betrekkelijk klein land als het onze, dienen in beginsel drie bestuursniveaus: rijk, provincie en gemeente voldoende te zijn.

De afgelopen tijd is overtuigend gebleken dat de burger aan wereldvreemde plannen volgens doorgedraaide bestuurlijke blauwdrukken, geen boodschap heeft zoals de verpletterende uitslagen van de referenda met betrekking tot de beoogde opheffing van Rotterdam en Amsterdam te zien gaven. Met betrekking tot de wezenlijke invloed van de burger, de kiezer, is het ondertussen wat armetierig gesteld.

In tegenstelling tot zeer vele andere landen waar vele bestuurders waaronder burgemeesters benoemd worden, is de invloed van de kiezer op de samenstelling van de Senaat, Eerste Kamer geheten, heel gering, en is wat betreft de Tweede Kamerleden de band met en de bekendheid bij de bevolking in veel gevallen onvoldoende. Via hervorming van de instellingen zou dit dienen te verbeteren. Idealiter zou de overheid zich moeten beschouwen als dienaressen Gods, doch in onze geseculariseerde samenleving is er nog slechts een duidelijke minderheid die zo denkt. Als KPP maken wij daar nadrukkelijk deel van uit.

De overheid ontleent haar gezag slechts aan Gods soevereine macht over Zijn schepping. Het gezag van de overheid is daarmee een afgeleide van Gods transcendente macht. De Katholieke Kerk heeft de veronderstelling dat de staatsmacht gebaseerd zou zijn op een soort "sociaal contract", steeds afgewezen. De bevoegdheid van de burgerlijke overheid reikt bovendien niet verder dan de openbare burgerlijke samenleving. Leo XIII zegt erover: "Alleen God immers is in volle waarheid de hoogste Heer van alles; aan Hem moet alles onderdanig zijn en Hem moet alles dienen. Allen die het recht hebben om te bevelen,

ontvangen bijgevolg hun gezag van niemand anders dan van God, de hoogste Koning van allen. "Alle gezag komt van God." (Leo XIII, Immortale Dei, 7). Christus is de Koning der Koningen van wie alle macht en gezag dienen te worden afgeleid en met wiens gezag alle aardse macht in overeenstemming dient te worden uitgevoerd, Hij is de enige God aan wie alle mensen en ook alle sociale verbanden zich moeten onderwerpen; dan pas zal de wereld in harmonie zijn omdat de wereld zich schikt naar de goddelijke ordening van de eigen Schepper.

Vanaf zeer oude tijden, zover het geschreven woord van de geschiedenis tot ons heeft gesproken, heeft de overheid steeds de taken gehad van: eigen organisatie, handhaving van de openbare orde en rechtspraak, controle op de bevolking door registratie (men leze het Kerstevangelie over de volkstelling bij de evangelist Lucas), de diplomatieke relatie tot het buitenland en het leger. Daarbij behoorde een belastingstelsel om alle kosten van deze taken te kunnen betalen. Later zijn er pas de sociale en economisch-planologische taken bijgekomen. De sociale taken waren het domein van de Kerk; de economische-planologische taken het domein van het bedrijfsleven.

De zelforganisatie en de zelf-taakstelling van de overheid gelden nu als probleem; daarnaast is het een brandende kwestie, in hoeverre de overheid de later genomen sociale en economisch-planologische taken kan afstoten. Dit zal zeer flexibel en met wijs beleid moeten gebeuren, rekening houdend met de ontwikkelingen in maatschappij en in de wereld, en rekening houdend met de (verschuivende verandering in) de opvattingen van de burgers, zonder aantasting van hun financiële draagkracht.

De starre vorm om deze voornemens voor een regeerperiode vast te leggen in een zo uitputtend mogelijk geformuleerd regeerakkoord, is in strijd met wijs beleid. Het is ook een misvatting dat met wetgeving alle problemen kunnen worden opgelost. Het is een misvatting dat met wetten een samenleving kan worden "gemaakt". De vormgeving en het karakter van de samenleving zijn veel eerder een gevolg van ideeën, opvattingen, theorieën en belangen, dan van regels, wetten, voorschriften en richtlijnen. Bovendien is de bestaande wetgeving zo omvangrijk, ingewikkeld, tegenstrijdig, scheef en ondoorzichtig, dat besturen door wetgeving een aanfluiting van goed bestuur, van wijs beleid en van handhaving van waarden en normen is. Veeleer moet het huidige beleid daarom gericht zijn op minder wetten, minder voorschriften, minder regels en minder richtlijnen. Het beleid moet gericht zijn op minder overheidsbemoediging en minder bureaucratie.

De huidige bestuurlijke organisatie van Nederland is geen onveranderlijke grootheid. De sterke toename van overheidstaken zal uiteindelijk moeten leiden tot twee beleidslijnen: vermindering van de overheidsbemoeienis en herstructurering van het overheidsapparaat. Bij dit laatste moet de nadruk liggen op centraal bestuur. Immers, een doeltreffend overheidsbeleid moet gebaseerd zijn op een duidelijk aanspreekbare overheidsinstantie. Het openbaar bestuur dient geen enkele gelijkenis te vertonen met een bureaucratisch doolhof.

Openbaar bestuur dicht bij de burger:

1. De regeerakkoorden moeten drastisch worden bekort om een behoorlijk bestuur, een slagvaardig beleid, een eigen verantwoordelijkheid van de ministers en een werkelijk overleg tussen volksvertegenwoordiging en regering mogelijk te maken.
2. De drempel om met voorkeurstemmen te worden gekozen moet laag blijven. Hierdoor wordt de kiezer directer bij het bestuur betrokken. Het stelsel van evenredige vertegenwoordiging, zoals we dat thans kennen bij de verkiezingen, moet in elk geval gehandhaafd blijven, dus iedere partij die de kiesdeler haalt, behoort een Kamerzetel te krijgen.
3. Het Nederlandschap moet een voorwaarde blijven voor het kiesrecht van Tweede Kamer en Provinciale Staten.

Beperking van de overheidstaken:

4. De overheid moet zich beperken tot haar kerntaken, waartoe in ieder geval behoren: binnenlandse zaken, justitie, buitenlandse zaken, defensie, financiën, sociale zaken en werkgelegenheid.
5. De overheid moet kiezen voor inkrimping van regelgeving op de sociale en economisch-planologische beleidsterreinen.
6. Deregulering houdt ook in dat het aantal adviesorganen drastisch wordt beperkt.

Afstoten van overheidstaken; decentralisatie:

7. Uitvoerende taken komen in beginsel in aanmerking voor decentralisatie, verzelfstandiging of voor privatisering, als er geen taken als overheidsdwang en discretionaire bevoegdheden zijn. Daarbij moet de overheid wel aangeven onder welke

voorwaarden en onder welke controle deze taken kunnen worden afgestoten en hoe de bevoegdheden worden geregeld, volgens het subsidiariteitsbeginsel dat zegt dat de hogere overheid geen taken moet verrichten die een lagere overheid ook kan uitvoeren.

8. Decentralisatie moet gepaard gaan met overheveling van voldoende middelen om een effectieve uitvoering van beleid mogelijk te maken. Een flexibilisering van het ambtelijk apparaat is daarbij een vereiste.
9. Bij de bestuurlijke reorganisatie moet rekening worden gehouden met de bestuurlijke problemen van de grote steden en die van de rest van het land. Het verdient geen aanbeveling bestuursvormen voor de grote steden elders in het land ook in te voeren. Veeleer past het voor deze overige gebieden een helder bestuur op provinciaal niveau in te voeren. Het land kent slechts drie bestuurlijke niveaus: rijk, provincie en gemeente. Bij de gemeentegrensoverschrijdende problematieken, die de betreffende gemeenten niet slagen op te lossen, zou het provinciaal bestuur moeten kunnen voorzien, ingevolge het subsidiariteitsbeginsel. Bestuurlijke herindeling van de gemeenten is nodig voor die streken waar regionale samenwerking onvoldoende mogelijkheid biedt om de bestaande problemen op te lossen.
10. Het overheidsapparaat en de daarbij behorende gelden dienen duidelijk te worden aangewend in functie van het belang van de burger: "de belastingbetaler", de samenleving en het land. Het overheidsapparaat, in al zijn onderdelen, is dus niet een doel op zichzelf, maar dient effectief reële belangen te behartigen. Aan de hand van dit criterium dient de publieke sector te worden geleid en ingericht.
11. De overheidsinstanties en de overheidsdienaren moeten publieksvriendelijk, niet-bureaucratisch, objectief en onkreukbaar hun taken vervullen. Zij moeten blijf geven van "gevoel voor decorum", ook bij het houden van eventuele demonstraties bij arbeidsconflicten.
12. Het is een zaak van eenvoudige rechtvaardigheid en tevens van groot publiek belang, dat de bekwaamsten en best gekwalificeerden, te selecteren via eerlijke vergelijking, een bepaalde functie bekleden. Vandaar dat wij positieve discriminatie (is óók

discriminatie!) en quotastelsels bij benoemingen afwijzen.

13. De zondag moet als dag van eredienst, rust, ontspanning en bezinning weer in ere worden hersteld.
14. Meer invloed van de burger is gewenst bij de samenstelling van de bestuurlijke en politieke fora. Leden van de Eerste Kamer, de Senaat, dienen rechtstreeks te worden gekozen, zonder dat afbreuk mag worden gedaan aan het specifieke karakter van dit vertegenwoordigend lichaam. Ook de mogelijkheid van de direct gekozen burgemeester moet serieus worden onderzocht, teneinde de totale politisering van het benoemingsbeleid te doorbreken. Referenda dienen voorts een toegankelijker, dus laagdrempeliger instrument van beslissing door het volk te worden, waarbij waarborgen voor een zo objectief mogelijke meningsvorming getroffen moeten worden.

XI. Buitenlandse Politiek

In de internationale betrekkingen [moet] de onderlinge afhankelijkheid getransformeerd worden in solidariteit ... De sterkere en beter toegeruste naties moeten ... zich moreel verantwoordelijk voelen voor de andere naties om een echt internationaal systeem in te stellen dat berust op de gelijkheid van alle volken en op het noodzakelijke respect voor hun rechtmatige verschillen.
Sollicitudo rei socialis, 39.

Voor de buitenlandse politiek geldt niet anders dan voor de binnenlandse, dat deze geïnspireerd dient te worden door, en binnen het kader moet plaatsvinden van de katholieke leer en haar waarden en normen.

Buitenlandse politiek beoogt - vanzelfsprekend - ook de behartiging van het nationale politieke en economische belang. Terecht legt de zogenaamde Herijkingsnota hierop een sterker accent. Beide principes, het ethische en het eigenbelang, behoeven elkaar niet te bijten. Immers welbegrepen, verlicht, eigenbelang heeft ook voldoende oog voor de zedelijke implicaties van besluitvorming. Behartiging van het eigenbelang zonder de zedelijke afweging zal - op termijn - als een boemerang op het eigen hoofd terugvallen. Als voorbeeld moge dienen de cynische wapenleveranties aan het Irak van Saddam Hussein. Hiermee werd een monster, een "Frankenstein", gecreëerd, dat de voormalige wapenfabrikanten - na de bezetting door Saddam Hussein van Koeweit - gedwongen waren te verslaan.

De politieke constellatie van onze wereld is in de afgelopen jaren door een "versnelling van de geschiedenis" drastisch veranderd. Na het ineenstorten van de communistische regimes proberen de landen van Oost-Europa een goed niveau van rechtsstatelijkheid te verkrijgen in combinatie met de vrije markteconomie, terwijl ze ook op de deur van de Europese Unie en NAVO kloppen. Gaandeweg wordt duidelijk hoe groot de mentale, economische en ecologische puinhoop is die het communisme heeft nagelaten. Ultrationalisme, corruptie en georganiseerde misdaad vormen grote bedreigingen. Een zeker heimwee naar de "sociale zekerheid" van het voormalige communisme, gevoed door een economische malaise, komt weer op. Rusland geeft aanleiding tot zorg wegens zijn instabiliteit en de grote macht van de georganiseerde misdaad. Stabiliteit en vrede in geheel Europa lopen hierdoor risico's. Het buitenlands beleid

moet daarom mede gericht zijn op de bevordering van een sociaal en ecologisch genormeerde markteconomie.

Onze Europese Unie worstelt om haar politieke, monetaire en economische cohesie te vergroten. Mondiaal zijn de vraagstukken van armoede en instabiliteit (vooral in Afrika) en van het islamitisch fundamentalisme een voorwerp van zorg. Een bijdrage aan de oplossing van deze vraagstukken kan het best worden nagestreefd in internationaal c.q. Europees verband. Het was beschamend dat de Europese Unie en de NAVO werkloos toekeken hoe in ex-Joegoslavië de ergste gruwelen in Europa plaatsvonden sedert de Tweede Wereldoorlog en de periode direct erna.

1. Buitenlandse politiek zal normaal gesproken het meest effectief zijn als over het betreffende onderwerp overeenstemming bestaat met de partners binnen de Europese Unie. In ex-Joegoslavië is duidelijk gedemonstreerd wat er gebeurt, als dit niet het geval is. Daarom is het van groot belang dat ernst wordt gemaakt met een gezamenlijke - Europese - buitenlandse politiek ten aanzien van vraagstukken welke van gemeenschappelijk belang zijn en voor de bevordering van mensenrechten. Het vorenstaande laat onverlet de rechten die inherent zijn aan de nationale identiteit (constructieve onthouding).
2. Indien de mogelijkheden voorhanden zijn en de omstandigheden het toelaten moet de Europese Unie c.q. "de internationale gemeenschap" bij (dreigende) massale schending van de mensenrechten deze verhinderen, via het geloofwaardig dreigen met vergelding en interventie en, als dit niet helpt, effectief uitvoering geven aan deze dreigementen.
3. Bij verdere intensivering van de Europese Unie dient het subsidiariteitsbeginsel het richtsnoer te zijn. Op basis daarvan dienen bevoegdheden eerst naar het "hogere" Europese niveau te worden getild, als dit voor de betere aanpak en de betreffende belangen wenselijk zou zijn.
4. Fraude met Europese subsidiegelden, onvoldoende controle op de Europese geldstromen, dienen met kracht te worden bestreden. De kosten van de EU moeten drastisch worden ingekrompen en de gelden moeten beter worden beheerd.
5. De bestrijding van de grensoverschrijdende, georganiseerde misdaad moet in

- internationaal c.q. Europees verband ter hand worden genomen.
6. Het internationaal karakter van het emigratie vraagstuk brengt de noodzaak met zich mee om internationaal het beleid in onderling overleg af te stemmen.
 7. In beginsel staat de mogelijkheid open voor alle Centraal- en Oost-Europese staten om toe te treden tot de Europese Unie, mits zij het daartoe vereiste niveau van rechtstatelijkheid en economische ontwikkeling hebben bereikt. Rusland en de Oekraïne vallen vanwege hun immensiteit buiten deze categorie. Aan uitbreiding van de Europese Unie kan echter eerste gedacht worden als de hiertoe vereiste bestuurlijke aanpassingen hebben plaatsgevonden en de diverse subsidiestelsels zodanig zijn bijgesteld, dat de uitbreiding betaalbaar blijft.
 8. Binnen het verband van de Europese Unie moet zoveel mogelijk afstemming van standpunten plaatsvinden in Benelux-verband, teneinde deze een groter gewicht te geven.
 9. De regering moet assertief reageren op de onderdrukking van christenen. Zo worden katholieken in de wereld vervolgd en gediscrimineerd in de Volks Republiek China, Vietnam, Rusland, Turkije, een aantal Islamitische Staten, Griekenland, Albanië en Nigeria.
 10. Ontwikkelingshulp dient primair ten goede te komen aan de allerarmsten. Bij de verstrekking ervan moet het criterium van een rationeel economisch en ecologisch beleid een rol spelen. Tevens erkennen wij een zedelijke plicht om hulp te verschaffen aan de staten van Oost-Europa die in een overgangsproces zitten naar een vrije markteconomie en een maatschappij die een maatschappelijk middenveld kent tussen individu en overheid.
 11. Alle hulp, direct of indirect (bijvoorbeeld via de VN) aan bevolkingsprogramma's, die in strijd zijn met de waardigheid van de mens en de leer van de Rooms Katholieke Kerk, dienen te worden stopgezet. (als voorbeeld: de één-kind-politiek in China). De overheid steunt in dat land ook geen NGO's die deze programma's opzetten.
 12. Wij erkennen het mondiale belang van rechtvaardige en stabiele grondstoffenprijzen.
 13. De continuering van de band tussen de VS en Europa en de militaire presentie van de VS in Europa is van groot belang voor de veiligheid en de stabiliteit van ons continent.
 14. Regimes welke te weinig doen tegen dan wel zelfs betrokken zijn bij internationale drugshandel en/of terrorisme of die weigeren hun uitgeprocedeerde onderdanen terug te nemen dienen uitgesloten te worden van ontwikkelingshulp.
 15. De VN zijn veeleer een platform voor de internationale politiek en geen supra-nationaal gezag. In beginsel moet daarom de uitbreiding van de bevoegdheid van de VN - c.q. de Veiligheidsraad - ten koste van de soevereiniteit van de nationale staten worden afgewezen.
 16. De KPP wil vasthouden aan een eigen Nederlands (d.w.z. onafhankelijk van de E.U.) bevoegdheid inzake asiel-visa en immigratie zaken.
 17. Ontwikkelingshulp en samenwerking dient geïntegreerd te zijn in het beleid van buitenlandse politiek.

XII. Defensie

Wie zich als militairen ten dienste stellen van het vaderland, zijn dienaren van de veiligheid en de vrijheid der volkeren. Als zij hun taak plichtsgetrouw vervullen, leveren zij werkelijk een bijdrage tot het welzijn van de natie en de handhaving van de vrede.

Katechismus van de Katholieke Kerk, 2310.

Het uiteenvallen van de voormalige Sovjet-Unie en de ontbinding van het Warschau-Pact, heeft het zogeheten "dreigingsbeeld" voor onze strijdmacht drastisch veranderd, men kan zelfs zeggen dat dit diffuus geworden is. Immers de dreiging van een grootscheepse aanval, in te zetten in de Noord-Duitse laagvlakte, is sterk verminderd, terwijl ook het achter de hand houden van de mogelijkheid van nucleaire vergelding, veel van zijn relevantie verloren heeft. Deze ontwikkeling kan uiteraard niet anders dan als een bijzonder gelukkige gekenschetst worden. Weliswaar is Rusland nog een macht met een zeer grote strijdmacht en nucleaire wapens, maar tussen het Russische Rijk en ons ligt een gordel (cordon sanitaire) van nu vrije staten, voormalige Sovjet-bondgenoten, terwijl de kwaliteit van de Russische strijdkrachten aan gerede twijfel onderhevig is. Het is echter evident dat na het wegvallen van het communisme en het Oost-West conflict, het aards paradijs niet is uitgebroken. Extreem nationalisme, racisme en fundamentalisme zijn op komen zetten, met als afschrikwekkende voorbeelden de afgelopen tijd o.a. ex-Joegoslavië, de etnische conflicten in de Caucasus, menige slachting in sub-Sahara Afrika, terwijl het Algerijns fundamentalisme bloedig heeft huisgehouden evenals dat van Afghanistan. Met de val van de Sovjet-Unie, een in naam socialistische heilstaat, is het gevaar van het communistische denken nog lang niet geweken. Het totalitair-linkse gedachtengoed leeft nog steeds bij grote groepen van de mensen in het voormalig Oostblok en ook onder semi- en quasi-intellectuelen in West-Europa.

In deze verwarrende situatie kan men twee basistaken voor ons leger, zoals voor de meeste Westerse legers onderscheiden. In de eerste plaats is daar de klassieke opdracht van de verdediging van het nationale grondgebied, samen met de bondgenoten. In de tweede plaats zijn daar, in toenemende mate bijgekomen, de vrede bewarende of vrede afdwingende opgaven, in het kader van de VN, zulks dient echter te geschieden onder stringente condities.

Inmiddels is, door het alvast opnemen van het zogenaamde vredesdividend het operationeel vermogen en de effectiviteit van speciaal land- en luchtmacht tot bijna beneden het toelaatbaar geachte minimum gedaald. Daar komt bij dat overgeschakeld is van dienstplicht naar strijdmacht met uitsluitend beroeps- dan wel kortverband krachten. Evident is in elk geval dat onze strijdkrachten hun plaats dienen te behouden in NAVO-verband, dat de veiligheidsrelatie tussen de VS en Europa van wezenlijk belang blijft en dat de West-Europese Unie (WEU) als het ware de Europese pilaar onder het NAVO-dak moet worden zonder deze uit te hollen.

Defensie en buitenlandse zaken/ontwikkelings-samenwerking zijn tezamen beleidsinstrumenten voor de relatie met het buitenland. Daarom worden deze drie tezamen gezien als instrumenten voor de internationale orde.

1. Binnen het verband van de Europese Unie (EU) en de West-Europese Unie (WEU) dient een niet-bureaucratische analysebureau opgezet te worden dat permanent het militaire en eventueel terroristische dreigingsbeeld in de gaten houdt. Dit, mede aan de hand van inlichtingenrapportage uit de diverse landen. Regeren is tenslotte vooruitzien.
2. De NAVO inclusief de veiligheidsrelatie met en de militaire presentie van de VS, blijft van groot belang voor de veiligheid van Europa.
3. In het post-koude oorlog tijdperk dienen de strijdkrachten zich op twee taken te concentreren. Enerzijds de verdediging van het territorium in NAVO-verband, anderzijds het vervullen van vrede bewarende (peace keeping) en vrede afdwingende (peace enforcing) taken.
4. De vaststelling van de Nederlandse inspanningen voor defensie gaat uit van de onzekere ontwikkeling van de veiligheids situatie en de in NAVO-verband gemaakte afspraken.
5. Militairen moeten de Nederlandse nationaliteit bezitten.
6. Een strikte naleving van de ontmanteling van chemische en nucleaire wapens is geboden onder streng toezicht van de Conventie over Chemische wapens.
7. Nederland moet alert zijn op de naleving van de exportvoorschriften voor militair materieel nu grote aantallen wapens vrijkomen door het

wegvallen van de directe spanningen en door de verdere ontwikkeling van steeds nieuwe wapensystemen.

8. Met het oog op de vervulling van beide opgaven moet worden geconstateerd, dat de defensiebegroting tot op het bot is uitgekleed en dat er derhalve sprake is van een ternauwernood dan wel niet meer aanwezige toereikende operationaliteit van de strijdkrachten. Voor bezuinigingen is derhalve geen ruimte meer.
9. De internationale perceptie van de Nederlandse strijdkrachten is er een van een zeer vermaatschappelijk, overgedemocratiseerd apparaat waarop minder staat gemaakt kan worden dan in landen met een meer militaire "no-nonsense" mentaliteit. Nu het beroepsleger er is moet getracht worden weer meer een bij het militaire bedrijf passende mentaliteit te bevorderen en een meer aan internationale maatstaven aangepaste presentatie van de krijgsmacht te herstellen. De militaire muziekkapellen moeten uit cultureel en "public relations" oogpunt van verdere bezuinigingen verschoond blijven. De door links-politieke agitatie geëlimineerde parades en militair ceremonieel dienen hun passende plaats weer te hervinden zoals overigens overal buiten Nederland het geval is.
10. De helikopter-eenheden - "vliegende cavalerie" - dienen te worden ondergebracht bij de landmacht, in plaats van de luchtmacht. Immers infanterie, cavalerie en helikopter-compagnieën dienen ingezet te worden binnen één tactisch operationeel concept.

XIII. Financiële en Economische Zaken

De ontplooiing van de economische activiteiten en de groei van de produktie zijn bedoeld om te voorzien in de menselijke behoeften. Het economisch leven heeft niet slechts tot doel de geproduceerde goederen te laten toenemen en de winst of de macht te vermeerderen; het moet op de eerste plaats afgestemd worden op de dienst van de mens in zijn totaliteit en aan de hele menselijke gemeenschap.

Katechismus van de Katholieke Kerk, 2426.

Financiële Zaken

De Nederlandse belastingbetalers hebben hun afdrachten aan de staat in de vorm van belastingen en bijdragen voor sociale zekerheid zien oplopen van 32% in 1965 naar 47% in 1996. De reden is niet ver te zoeken. Sinds de gouden jaren '60, toen ons land een sterke groei doormaakte, werd de sociale zekerheid door PvdA en CDA, speciaal in de Kabinetten De Jong en Den Uyl, sterk opgetrokken. Dat is in die zin merkwaardig, omdat tussen 1953 en 1970 de gemiddelde koopkracht van de werknemers met jaarlijks 4% gestegen was. Gezien nu de langdurige stijging van de koopkracht, had men rationeel gezien eerder mogen verwachten dat de subsidies bij wijze van inkomenssteun - de zogenaamde "overdracht-uitgaven" - in het begin van de jaren zeventig verminderd hadden kunnen worden. Toen de welvaartsgroei verminderde en de winstpositie van veel bedrijven meer en meer werd uitgehold, wilde men het hoge niveau van sociale zekerheid toch handhaven; zonder de toepassing van het stelsel evenwel te saneren, en dus stak de staat zich verder in de schulden. De olopende staatsschuld kan met recht het "loon van de angst" genoemd worden.

Het tweede Kabinet Lubbers gaf liefst tien miljard gulden meer uit dan begroot was. De olopende rente - het rente-sneeuwbaaleffect - veroorzaakt een aanzienlijke stijging van de lastendruk. Dit beleid kan men toch moeilijk de vrucht vinden van het bijbelse "goed rentmeesterschap". De Nederlandse staatsschuld loopt in 1997 op met 18,90 miljard gulden tot het recordbedrag van 430.651.000.000 gulden. Onze nationale schuldquote (de staatsschuld in procenten van het bruto binnenlands produkt), belooft ruim 80%, ofwel Fl. 27.000 per Nederlander. De rente die over dit bedrag in 1998 moet worden betaald is 30,4 miljard gulden, ofwel Fl. 400,- per gezin per jaar. Daarmee is de rente-aflossing, na de uitgavenpost voor Onderwijs, Cultuur en

Wetenschappen (38,8 miljard), en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (31,2 miljard) een belangrijke uitgavenpost voor de overheid. De groeiende rentesneeuwbal verdringt andere uitgaven en nieuw beleid. Daarom is het zo jammer dat het Kabinet-Kok, ondanks de huidige gunstige economische omstandigheden, de staatsschuld over 1995 slechts met 0,1% en in 1996 met maar 0,4% afbouwde. In absolute zin stijgt deze echter met ca. 20 miljard gulden. Het financieringstekort stijgt van 18,6 miljard gulden in 1995 naar Fl. 20,9 miljard in 1996 en neemt dus toe met 2,3 miljard gulden. In 1997 is het financieringstekort gedaald naar Fl. 17,7 miljard, hoewel afnemend, is dit tekort nog steeds te hoog. Alleen de verhouding van het financieringstekort en de staatsschuld ten opzichte van het bruto binnenlands produkt wordt minder.

De Nederlandse fiscus schiet dubbel raak. Het Nederlandse toptarief bij de inkomstenbelasting is met 60% het hoogste ter wereld. Dit wordt bovendien reeds bij een (relatief laag) inkomen bereikt (Fl. 88.969 bruto per jaar). Ter vergelijking: in de VS wordt het toptarief van 39,6% eerst geheven vanaf een jaarinkomen van Fl. 447.500. Bij de samenstelling van de collectieve lasten blijken "overdrachtsuitgaven" - dus zeg maar van staatswege verschaft consumentensubsidies - hiervan 32% uit te maken, verreweg het hoogste percentage van de EU; investeringen daarentegen slechts 2,9%.

De zogenaamde overdrachtsuitgaven verdringen de produktieve bijdragen aan onderwijs en infrastructuur. Onze overheid pompt gigantische, consumptieve bedragen rond. Na twaalf jaar Lubbers was Nederland qua gemiddeld besteedbaar inkomen afgezakkt van de zevende naar de achttiende plaats onder de rijke landen: inderdaad een heel karwei!

In Nederland belooft de publieke sector als percentage van de arbeidsgeschikte bevolking liefst 60%, in Zwitserland bijvoorbeeld maar 15%. De kapitaalvlucht per jaar is meer dan 20 miljard gulden, extreem hoog. België, dat geen vermogensbelasting kent, is een favoriet emigratieland. Volgens de OESO beslaat de totale werkloosheid in Nederland 26%, vergeleken met slechts ruim 7% in 1970. Voor slechts 51% van de volwassen Nederlanders is er een volledige baan, tegenover een Europees gemiddelde van 70%. Als men alle categorieën tezamen telt: WW, WAO, wachtgelders, sociale werkplaatsen, etc. dan zijn in dit land misschien wel anderhalf miljoen mensen werkloos. Omdat Nederland zo weinig betaald werk telt, moeten de wel werkenden extra hoge belastingen en premies opbrengen om de uitkeringen te betalen voor de niet-werkenden.

De relatieve verarming van de bevolking, althans voor zover afhankelijk van "bona fide" inkomen, blijkt ook uit het volgende.

Over 1995 beslaan de woonlasten van mensen die moeten rondkomen van het minimum netto maandinkomen liefst 40%. In 1996 is dit gestegen tot 60%! Onder woonlasten moeten naast huur ook onder meer gemeentelijke belastingen, provinciale heffingen, gas, water en elektra en onroerendzaak belasting begrepen worden. Steeds vaker moet deze categorie bezuinigen op eten, kleding en energieverbruik. Het vraagstuk van de zogenaamde "nieuwe armoede" is serieus te nemen. De economie dient eenieder in staat te stellen om een menswaardig bestaan te leiden.

In de periode 1995-1999 betaalt Nederland netto twintig miljard gulden aan de Europese Unie. Daarmee is Nederland verhoudings-gewijs de grootste netto-betaler aan "Brussel". Dit dankzij de cruciale fouten die de CDA-ministers Lubbers en Van de Broek en Minister Kok van Financiën tijdens de Europese top van december 1992 in Edinburgh hebben gemaakt. Premier Lubbers beweerde dat de jaarlijkse Nederlandse afdrachten maximaal zouden oplopen tot 525 miljoen gulden in 1999. Het zullen zes miljard gulden worden. En de Tweede Kamer liet zich hierin bedotten.

1. Het is van eminent belang dat de Nederlandse netto-betalingen aan de Europese Unie voor de periode na 1999 relatief en absoluut merkbaar dalen.
2. Een versnelde afbouw van het financieringstekort is noodzakelijk, alleen al omdat de rente-aflossing op de staatsschuld verdere noodzakelijke en nieuwe uitgaven verdringt.
3. Overdrachtsuitgaven, dus uitkeringen van de overheid, dienen te worden afgebouwd, behalve voor degenen, die deze echt nodig hebben. Hiervoor in de plaats krijgt de burger belastingverlichting en kunnen investeringen geschieden in sectoren waar deze nodig zijn.
4. De zogenaamde "wig", het verschil tussen bruto- en netto-inkomsten, dient verkleind te worden, opdat: de arbeidskosten lager worden, de lasten voor bedrijven lichter worden, de werkgelegenheid dus vergroot wordt. Te starre ontslagregels moeten worden versoepeld, er moeten ook meer banen gecreëerd worden tussen de laagste CAO-schalen en het minimumloon in. Tevens dient de vermogensbelasting, langzamerhand een unicum in Europa, te worden afgeschaft. Door al deze maatregelen wordt werkgelegenheid

gecreëerd. Dit resulteert weer in lagere staatsuitgaven en - via belastingen - "op peil blijven" van de staatsinkomsten. Tevens leidt dit alles tot minder belastingontduiking en belastingvlucht.

5. Het streven dient erop gericht te zijn om op een procentueel maximum qua belastingdruk van alle overheden samen te komen. Dit maximum zal slechts via een Kamer meerderheid doorbroken mogen worden.
6. Er dient een einde te komen aan de gedurige daling van de koopkracht van de minima en uitkeringsgerechtigden, daar deze koopkracht over de jaren is uitgehold. Deze moet op peil gebracht, c.q. gehouden worden, onder meer door een einde te stellen aan de huurverhogingen en terugval van de overheidstarieven naar het peil van 1-1-1995.

Economische Zaken

"Wie niet werkt, zal niet eten". Dat geldt ook voor een geheel volk: een volk moet werken voor zijn welvaart. De industrie, de handel, de inzet van de Nederlanders om geld te verdienen: allemaal inspanningen voor de welvaart van deze mensen zelf maar ook voor het land.

Nederland staat echter niet eenzaam en verlaten in de wereld: er is een internationale conjunctuur, er is een Europese conjunctuur. De wereldeconomie is steeds meer vervlochten. Als het in Japan slecht gaat, merken we dat in Nederland. De invloed van de lage-lonen-landen merken we, doordat industriële activiteiten daar naar toe gaan, en er in Nederland werk wegvalt.

Er zijn in het economische leven vele problemen. Economen hangen een waslijst van problemen op zonder er echter samenhangende reële oplossingen voor te geven: de werkloosheid is te groot, de werkgelegenheidsgroei valt tegen, er zijn teveel arbeidsongeschikten, de arbeidsmarkt en het arbeidsklimaat zijn te weinig flexibel, Nederland heeft een te grote staatsschuld en een te hoge rentelast; de belastingen en de collectieve lasten zijn veel te hoog; onze concurrentiekracht is te zwak. Toch heeft Nederland wel sterke sectoren gehad en vaak zijn die nog sterk: (chemische)industrie, handel, landbouw.

De KPP meent dat bij al deze problemen overwegingen van levensbeschouwelijke aard de uitgangspunten aangeven:

- de economische bedrijvigheid mag de levensvoorwaarden op aarde niet aantasten.
- de economische bedrijvigheid moet aan allen ten goede komen.

- de economische bedrijvigheid is een levensvoorwaarde van de mens op aarde, niet het levensdoel van de mens.
 - de economische bedrijvigheid geeft de mens de mogelijkheden om zelf en anderen een menswaardig leven te laten leiden.
 - de economische bedrijvigheid moet de mens verheffen als wezen dat met opgeheven hoofd de zijnen en de zwakken kan onderhouden; en niet de mens verlagen tot een economisch uitgebuitene en tot een arbeidsslaaf.
1. Minderontwikkelde landen en regio's moeten via de GATT-akkoorden (General Agreement on Tariffs and Trade) toegang krijgen tot de internationale markt om aldus ook hun levensstandaard te kunnen verhogen.
 2. De economische ontwikkeling moet geplaatst worden in het teken van "duurzaamheid" ter bescherming van het milieu en de levensvoorwaarden op aarde.
 3. De Nederlandse economie moet haar concurrentiekracht versterken, waartoe zeker binnen Europa de handel meer vrijheid moet krijgen voor verkeer en vervoer.
 4. Onderzoekscentra, kenniscentra, samenwerkingsprojecten van bedrijven moeten worden gestimuleerd in Europees verband. Het nationale beleid wordt afgestemd op de Europese mogelijkheden, per regio te bezien zoals in het Integraal Structuurplan Noorden des Lands (ISP) en de Investerings Premie Regeling (IPR).
 5. Vooral het midden- en kleinbedrijf moet exportkansen krijgen door ondersteuning voor verderweggelegen groeiemarkten.
 6. De Nederlandse wetgeving moet worden aangepast aan de internationale ontwikkelingen waardoor er soepeler gereageerd kan worden op ontwikkelingen en mogelijkheden elders. De dynamiek van de economie is erbij gebaat. Een bureaucratische structuur opgelegd aan het bedrijfsleven, moet worden tegengegaan.
 7. Er moet een samenhangend beleid worden geformuleerd voor industrie, technologie, onderwijs, wetenschappelijk-technologisch onderzoek, economische ontwikkeling, vooral voor de productiesectoren in een internationaal perspectief. De studieduur aan de universiteiten kan niet los van dit beleid worden gezien.
 8. De economische internationale flexibiliteit is gebaat bij een beleid waarin verantwoordelijkheid en internationalisering hoog staan aangeschreven. Een moeizaam overleg met een bureaucratische, trage overheid, met regeldruk en legalisme, met verplichte (en nutteloze) "adviesronden" zijn dodelijk voor een slagvaardige economie.
 9. Bij een flexibel economisch beleid moeten de belangen van de verschillende regio's, vooral van die buiten de Randstad, een belangrijke rol spelen.
 10. De overheid moet het gebruik van kennis en van kennisintensieve bedrijven, naast hoog-technologische bedrijvigheid en intellectuele dienstverlening stimuleren boven bedrijvigheid die het milieu van een dichtbevolkt land zwaar belast. Hiervoor is een beleid voor ontwikkeling en intensivering van kennis-industrie nodig: technologie, wetenschap, industrie in samenhang met het midden- en kleinbedrijf, de regionale ontwikkeling en technologieprogramma's van de Europese Unie.
 11. Het bedrijfsleven, vooral het MKB, moet gestimuleerd worden samen te werken met kenniscentra. Van de andere kant moeten universiteiten en andere kenniscentra worden gestimuleerd onderzoek- en ontwikkelingsprogramma's meer af te stemmen op de vragen en problemen vanuit het bedrijfsleven.
 12. Het gebruik en het niveau van kennis bij de overheid zelf moeten omhoog. Onderzoek voor de overheid en wetenschappelijk verantwoorde beleidsvoorbereiding en implementatie moeten prevaleren boven een beleid van "politieke waan van de dag".
 13. Een beleid van standaardisatie, certificatie en normalisatie voor de internationale handel in samenhang met de arbeidsomstandigheden en produktveiligheid moeten worden ondersteund, in Europees verband van EN-normen (EN: Europese Normen) en via internationale afspraken en normen.
 14. De overheid moet een beleid voeren om kapitaal intensieve ondernemingen en veelbelovende groeiers te steunen. Zij neemt daartoe drempels bij banken en ander financiële instellingen weg. De Particuliere Participatie Maatschappijen worden uitgerust voor technologie-vernieuwende starters.

15. Startende ondernemers moeten worden begeleid en gestimuleerd door een samenstel van maatregelen: door de Kamers van Koophandel, werkgeversorganisaties, Particuliere Participatie Maatschappijen, Innovatiecentra, vooral met het oog op de ontwikkeling van nieuwe afzetmarkten, managementondersteuning en tijdelijke startershulp om daardoor de werkgelegenheid te stimuleren en de export te bevorderen. De administratieve bureaucratische druk in de heffingsystematiek van de werknemersverzekeringen voor het MKB moet daartoe ook worden verlicht; de vermogensbelasting moet worden afgeschaft.
16. Het MKB moet in het economische leven zoveel mogelijk gelijkelijk behandeld worden als de grote concerns. Het MKB mag niet ten opzichte van het grootbedrijf in een nadelige concurrentiepositie geraken.
17. Het gebruik van duurzame energiebronnen moet verder worden ontwikkeld en benut.
18. Nederland moet zijn aardgas-export pas opvoeren als blijkt dat de voorraad gas ruimer bevonden wordt, dan wel dat de vraag in het binnenland daalt omdat de grote gasverbruikers zelf gaan importeren.
19. Omdat de Nederlandse energievoorziening voor meer dan de helft afhankelijk is van aardgas, moet de binnenlandse gasvoorziening voorrang krijgen als de gasreserves afnemen. Bovendien moet de exportprijs tenminste gelijk zijn aan die van de binnenlandse markt.
20. De introductie van de gemeenschappelijke Europese munt, uiteraard als aan alle overeengekomen criteria hiervoor voldaan is, en het monetaire beleid van de Nederlandse resp. Europese Centrale Bank, moeten onderworpen zijn aan democratische controle door en vanuit de respectievelijke Nederlandse en overige betrokken parlementen. De invoering, waarbij de Nederlandse gulden zal verdwijnen, mag bovendien eerst dan plaatsvinden als vaststaat dat de Euro minstens de hardheid van de Nederlandse gulden heeft en niet tot achteruitgang van sociale voorzieningen en/of koopkracht en een grotere werkloosheid leidt.
21. De door de overheid aan het bedrijfsleven opgelegde administratieve lasten dienen gereduceerd te worden.
22. Voor het Nederlands bedrijfsleven is het van groot belang dat de overheid méér doet aan de bevordering van technologisch speurwerk ("Research and development").
23. Voor het bevorderen van "research and development" is het nodig dat een nationale onderzoekscommissie de gelden voor wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten gaat verdelen volgens kwaliteitscriteria. Meer dan het dubbele van hetgeen de overheid nu over heeft voor wetenschappelijk speurwerk - namelijk van anderhalf naar vijf miljard gulden per jaar - zou nodig zijn om het OESO-gemiddelde te halen en om de achterstand op bijvoorbeeld Duitsland en Japan in te lopen.
24. Verbetering van export-stimulering en facilitering in de sfeer van fiscale tegemoetkoming en kredietverzekering is nodig.

XIV. Werkgelegenheid

De plicht om zijn brood te verdienen in het zweet zijn aanschijns veronderstelt tegelijk het recht op arbeid.

Centesimus annus, 43.

Zo'n 150 jaar geleden was de zorg voor de werkloze een taak van de Kerk. De katholieke parochies hadden hiervoor meestal een systeem van Armeenzorg en van caritas. Deze taak heeft de staat met het ontstaan van de industriële revolutie en de opkomst van het socialisme in de vorige eeuw naar zich getrokken. Het huidige probleem van de overheid is nu, hoe en in hoeverre zij deze taak weer kan afstoten.

Werk heeft te maken met de opdracht van God in het paradijs: "Bevolkt de aarde en onderwerpt haar". Werk heeft ook te maken met de voldoening van de mens een gewaardeerde, want nuttige prestatie te leveren en zelf een gerespecteerd medemens te zijn: "Heeft niemand u gehoord? Gaat ook gij naar Mijn wijngaard".

In onze moderne samenleving is werk ook nodig om het maatschappelijke voorzieningstelsel overeind te houden. Naar verhouding verrichten in Nederland te weinig mensen betaald werk en veel mensen ontvangen een arbeidsloos inkomen. Dit systeem loopt uiteindelijk uit op een onbetaalbaar en dus minimaal sociaal stelsel. Deze scheve verhouding van werkenden en niet-werkenden is een kwalijke ontwikkeling, die geen enkele samenleving zich lang kan permitteren. Het werkt verlamdend en benadeelt onze internationale concurrentiepositie.

De overheid maakt geen banen bij wet; dat doen bedrijven. Daarvoor moeten de ondernemers met durf en creativiteit aan de slag waarbij de overheid met stimuleringsmaatregelen behulpzaam moet zijn. Zo kan de overheid de werkgelegenheid bevorderen door inkomensmatiging voor iedereen en niet voor enkele groepen; door een fiscaal beleid om investeringen aan te moedigen; door een fiscale verlichting in de laagste schijf waardoor de laagste CAO-schalen netto gunstiger uitkomen.

1. De overheid moet een fors en creatief beleid voeren om niet-werkenden tot werkenden te maken, om de verhouding weer gezonder te maken. Daarvoor is een goede samenwerking met de werkgevers en werknemers nodig, maar ook een streng beleid om illegaal en zwart werk uit te bannen; om fraude en misbruik tegen te gaan; om nieuwe technieken en deskundigheden kansen te geven.
2. Voor de werkgelegenheid van lagere opleidingsgroepen blijft een beheerst minimabeleid en lagere CAO-schalen geboden. De verantwoordelijkheid voor dit beleid berust bij de sociale partners.
3. De mogelijkheden om werklozen en uitkeringsgerechtigden die nog kunnen presteren, met hun uitkering aan de slag te laten komen, ook in het vrijwilligerswerk, moeten worden gestimuleerd.
4. De overheid moet de rechtspositie van deeltijdwerkers versterken en de mogelijkheden voor deeltijdarbeid verstevigen. Deeltijdarbeid dient niet strijdig te zijn met het verkrijgen van een vast dienstverband.
5. Het verschil tussen bruto- en netto-inkomen (de "wig") moet worden verkleind om de werklozen zo veel mogelijk te prikkelen aan het arbeidsleven deel te gaan nemen en om de arbeidskosten te reduceren. Het starre stelsel van voorgeschreven lonen moet zoveel mogelijk flexibel worden. De werkloze moet tot het uiterste worden gestimuleerd door met eigen arbeid in zijn inkomen te voorzien.
6. De overheid moet allereerst de mogelijkheid van misbruik en fraude bestrijden door het grote aantal subsidieregelingen te verminderen. De noodzaak van een lagere belasting- en premiedruk en tegelijk minder subsidies en aftrekposten blijft geboden. Een evaluatie van de subsidies en van het gevoerde subsidiebeleid is nodig. Tegelijkertijd is een effectief sanctiebeleid nodig als een niet-werkende passende arbeid weigert.
7. De overheid moet het middel van de algemeen-verbindend-verklaring (AVV) ten aanzien van CAO's alert en indien nodig, flexibel hanteren.
8. De mogelijkheid voor oudere werknemers om ook gebruik te maken van deeltijd-werk en een flexibele pensionering moet worden vergroot.
9. De overheid moet een beleid voeren voor bedrijfsstarters waarbij de vestigingwetgeving en allerlei hindernissen van bureaucratische aard worden weggenomen. Het midden- en kleinbedrijf

(MKB) en de succesvol startende bedrijven zijn de grote groeiers in de werkgelegenheid.

10. De overheid moet voorwaarden scheppen voor investeringen in mensen, in kennis en innovatie.
11. De actie voor positieve discriminatie van vrouwen (voorrang bij sollicitatie voor vrouwen boven mannen bij gelijke geschiktheid) moet worden gestaakt, uit respect voor zowel de mannen als de vrouwen.
12. Alleenstaande moeders met verzorging behoevende kinderen mogen niet gedwongen worden om betaald werk aan te nemen. Willen ze wel werk zoeken, dan moeten ze de nodige begeleiding en hulp krijgen.
13. Om de werkloosheid onder hoogopgeleiden (met name afgestudeerden in de geesteswetenschappen) te doen verminderen dienen bedrijven van overheidswege gestimuleerd te worden om ze in dienst te nemen, op grond van hun bewezen intelligentie en doorzettingsvermogen. Van de afgestudeerden zelf kan men verwachten dat ze zich aan de in het bedrijfsleven heersende cultuur aanpassen. Voor laagopgeleide werklozen liggen de kansen onder andere in de zorg.
14. Door de toenemende technologische mogelijkheden, het complexer worden van onze samenleving en de onderbezetting van functies neemt in verschillende sectoren de werkdruk toe. Deze toename van de werkdruk leidt tot een verhoogde kans op 'stress'. Normale' werktijden gedurende de daguren, een (werk)vrije zondag, voldoende ontspanning, geestelijke bezinning en ontplooiing moeten als geschikte preventieve middelen hiertegen worden ingezet. Een 24-uurs economie wijst de KPP daarom af.

XV. Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

In de geschiedenis vindt men altijd deze twee factoren, de arbeid en de aarde, terug aan de oorsprong van iedere menselijke samenleving. Maar zij staan niet altijd in dezelfde verhouding tot elkaar. Vroeger bleek de natuurlijke vruchtbaarheid van de aarde, die feitelijk de voornaamste factor van de rijkdom was, terwijl de arbeid er als het ware een hulp en steun voor was. In onze tijd wordt de rol van de menselijke arbeid ... steeds belangrijker.

Centesimus annus, 31.

Naast industrie en handel zijn landbouw en visserij belangrijke economische bedrijvigheden. Vooral de landbouw is een groot Nederlands belang met een zeer hoge arbeidsproductiviteit, de hoogste ter wereld. Het kenniscentrum van de landbouw, de infrastructuur en de verenigingsgraad van de landbouw staan op een internationaal zeer hoog peil. Nog niet zo lang geleden werd de landbouw hemelhoog geprezen, vooral om de indrukwekkende en langdurige stijging van de arbeidsproductiviteit. Rond 1890 vergde een ton tarwe 300 mensdagen aan arbeid, rond 1990 slechts 1,5 mensdag. Dat is een 200-voudige stijging van de arbeidsproductiviteit. Het kleine Nederland werd 's werelds derde exporteur van landbouwproducten.

Het economisch gewin, zoals besparing van arbeid, van ruimte, van voerkosten, lag voorop bij de agrarische politiek van de Europese Unie. Zo'n economisch gewin blijkt nu kortebaant te zijn geweest. De huidige precaire veeteeltsituatie met teveel mest, teveel productie, teveel ziekten en teveel stress bij het gehouden vee, toont dat aan.

Het EU-subsidiestelsel heeft in het verleden een zekere welstand bij de boer gebracht. Maar het is te ver doorgeschoten. De problemen in de akkerbouw worden veroorzaakt door de hoge steun aan graan en suiker in het verleden. De EU zelf heeft helemaal geen onderzoekscapaciteit om beleid door te rekenen. Dat is een groot gebrek.

We moeten met de landbouw terug naar de biologische grondslagen. Van maximalisatie naar optimalisatie. Van kwantiteit naar kwaliteit.

1. De landbouw en visserij moet nadrukkelijk blijven bestaan. Nederland en Europa kunnen niet buiten een eigen kwalitatief hoge standaard van voedselproductie.
2. Een Gemeenschappelijk Landbouwbeleid moet sturen naar een economisch rendabele

landbouw. Het stelsel van produktsubsidies heeft overproductie in de hand gewerkt; het stelsel van inkomenstoelagen moet verder worden onderzocht. Per slot van rekening blijft een boer een ondernemer en geen inkomenstrekker. Te denken valt aan premies of vergoedingen voor landschapsbeheer, bedrijfsbeëindiging, natuurbeheer en braaklegging.

3. Gezien de GATT-overeenkomsten moet er gestreefd worden naar een vrijere handel met een beperkte vorm van prijsondersteuning (inkomenstoelagen) en productie-beheersing.
4. De voedselproductie in de ontwikkelingslanden mag geen hinder ondervinden van (a) te lage prijzen voor hun producten; (b) oneerlijke concurrentie door subsidies en toelagen voor Europese producten.
5. De criteria voor de voedselproductie moeten zijn: (a) voldoende hoeveelheden voedsel voor de burgers; (b) voedsel van voldoende tot hoge kwaliteit; (c) voedsel in een voldoende variatie; (d) voedsel tegen een redelijke prijs. Deze prijs zal steeds meer in Europees verband moeten worden gezien.
6. Vormen van landbouw met een sterk karakter van duurzaamheid en ecologie moeten worden bevorderd. De overheid moet boeren die hun akkers en erf ecologisch beheren een vergoeding geven voor de gederfde inkomsten. De landelijke Relatienota en de Bosbijdrageregeling en de provinciale initiatieven hiervoor moeten worden voortgezet.
7. Bij landinrichtingsplannen moeten de belangen van landbouw, cultuurlandschap en ecologie onderling evenwichtig worden afgewogen. Alle milieu-schadelijke neveneffecten van de bio-industrie (zoals mestoverschot) moet worden teruggedrongen.
8. Landbouwsystemen die een roofbouw op de natuurlijke bronnen en op de natuur inhouden, moeten worden tegengewerkt door een milieuvergunningbeleid. Een keurmerk voor ecologisch geproduceerde voedingsmiddelen moet worden gestimuleerd.
9. De regering moet onvoorwaardelijk het EG-landbouwbeleid uitvoeren. Binnen dat beleid zal langzamerhand het markt-prijs-mechanisme worden hersteld.

10. De genetische manipulatie van planten en dieren is toegestaan onder inachtneming van de grootste zorgvuldigheid met het oog op de volksgezondheid en het dieren welzijn en het respect voor de schepping.

XVI. Ruimtelijke Ordening en Milieu

De heerschappij die de Schepper gegeven heeft aan de mens, is geen absolute macht; men kan evenmin spreken van vrijheid om 'te misbruiken' of om maar naar willekeur te beschikken over de dingen ... Een juist begrip van de ontwikkeling kan niet afzien van deze overwegingen over het gebruik van de elementen van de natuur, de hernieuwbaarheid van de hulpbronnen en de gevolgen van de ongeordende industrialisatie, welke aan ons geweten de morele dimensie voorhouden die de ontwikkeling moet kenmerken.

Sollicitudo rei socialis, 34.

Ruimtelijke ordening is een samenstel van beleidsterreinen die alle hun eigen wetmatigheden, hun eigen belangen en hun eigen filosofie hebben. We spreken dan over de evenwichtige ruimtelijke verdeling van menselijke activiteiten als wegen, spoorwegen en autowegen, van menselijke activiteiten als de economische bedrijvigheid in fabrieken, kantoren en instellingen; van menselijke activiteiten als woningen, scholen, recreatievelden, sportvelden; van menselijke activiteiten als landbouw, veeteelt, visserij; van natuurlijke waarden als rivieren, bossen, heidevelden, moerassen, meren en beken.

Al deze gegevens vragen hun eigen aandeel aan ruimte. Natuur en milieu staan hoog in het vaandel, maar ook de volkshuisvesting en de economische activiteiten blijven uiterst belangrijk voor de mens.

De term "leefbaarheid" probeert deze waarden een gemeenschappelijk uitgangspunt te geven: de wereld, de buurt, de stad, het bos, het voetbalveld moet leefbaar zijn.

De term duurzaamheid probeert daarnaast aan te geven dat er een tweede uitgangspunt is die een langere waarde heeft dan de "politieke waan van de dag". De aarde is ons gegeven in een lange reeks van generaties, in een lange reeks van eeuwen. Het is niet aan ons deze gegeven aarde op te gebruiken en te vernietigen.

Daarom staat bij de ruimtelijke ordening een evenwichtig, duurzaam beleid voorop.

1. Maatschappelijke ontwikkeling en veranderende belangen van mensen vereisen duurzame en leefbare doelstellingen in het beleid voor de ruimtelijke ordening. Deze duurzaamheid vereist op de lange duur een versoering van ons leven, ook in Europees verband.

2. Het beleid voor de ruimtelijke ordening is een belang voor alle betrokkenen en moet daarom door alle betrokkenen worden gedragen: bewoners, werknemers en werkgevers, regionale en lokale overheden, wetenschappelijke instellingen, consumenten en alle groepen die duurzame belangen hebben bij de leefbaarheid van hun natuurlijke omgeving.
3. Wie onveilig handelt en produceert, is verantwoordelijk en aansprakelijk. Dat is de rode draad door het beleid voor ruimtelijke ordening, natuur en milieu. Dat geldt zowel voor de fabrikant die een ondeugdelijk, gevaarlijk of gebrekkig produkt op de markt brengt als voor de bewoner die het huishoudafval dumpst. Meer controle op het dumpen van afval is gewenst
4. Bedrijven worden door gecontroleerde convenanten gebracht tot een gedrag en produktiemethoden die het milieu en de natuurlijke omgeving sparen. Hiertoe is ook een stelsel van vergunningen van toepassing die, waar dit mogelijk is, verhandelbaar kunnen zijn.
5. De hoeveelheid aangeboden vuil moet worden verminderd door voorlichting, financiële stimulering en door maatregelen in de zin van terugdringen van onnutte en overdadige verpakkingen.
6. Voor een leefbaar en gezond milieu en natuurlijke omgeving is een samenhangend beleid nodig, vooral voor het verkeer, het vervoer, industrie, energieverbruik, landbouw en veeteelt, de afvalverwerking en de lozing van vervuild water.
7. Bij het opstellen van landschapsplannen wordt de samenhang van ecologische belangen, de landschappelijke en de cultuurhistorische waarden bewaard.
8. De milieu/natuur-educatie en -voorlichting zijn belangrijke middelen om de komende generatie te doordringen van het belang van het behoud en de zorg voor de gekregen schepping.
9. De Nederlandse rivieren zijn Europese wateraders en hadden oorspronkelijk schoon water: drinkwater en zwemwater. De vervuiling van het rivierwater moet worden teruggedrongen tot het natuurlijke niveau van "zuiver" water.

10. De nog beschikbare ruimte moet zoveel mogelijk worden teruggegeven aan de natuur.
11. De recycling van afvalstoffen en andere produkten dient zoveel mogelijk te worden bevorderd.

XVII. Volkshuisvesting

Het tekort aan woningen bestaat op wereldwijd vlak en is grotendeels te wijten aan het steeds groeiende verschijnsel van de verstedelijking.

Sollicitudo rei socialis, 17.

Nederland is een klein land en behoort tot de dichtstbevolkte landen ter wereld. Dat vraagt in sterke mate om een zorgvuldige afweging van alle gebruiksmogelijkheden van de (nog) beschikbare grond. Ondanks het dalend geboortecijfer groeit de woningbehoefte nog steeds. Oorzaken zijn o.a. een voortdurende immigratie en de gezinsverdunding. Vanzelfsprekend moet de bevordering van voldoende woonruimte voorwerp van zorg van de overheid zijn, zoals de Grondwet te dien aanzien opmerkt. Toch moet worden geconstateerd, dat de financiële bemoeienis van de overheid met de volkshuisvesting te ver is doorgeschoten. Deze overheidsbemoeienis moet teruggedrongen worden onder meer door het eigen woningbezit krachtig te bevorderen en door de subsidiëring in de koop- en huursector te verminderen. De rol van de overheid zou zich dienen te beperken tot aanvulling en stimulering met betrekking tot adequate huisvesting voor mensen die hier zelf niet in kunnen voorzien, met andere woorden: huurprijssubsidie dient slechts bestemd te zijn voor de minst draagkrachtigen. Het huurprijsbeleid dient in feite de armoede bestrijding niet te doorkruisen. Primair is de eigen huisvesting een verantwoordelijkheid van de burgers zelf.

Steden kennen verloederingsverschijnselen, daardoor neemt niet alleen de criminaliteit toe, maar ook worden deze steden, dorpen en wijken daardoor onaangenaam om te wonen, de kwaliteit van de woningen daalt en er komt een proces van getto-vorming op gang. De stads- en dorpsvernieuwing probeert dit proces te stoppen en om te buigen.

1. Voor de sociale woningbouw dient een woonkostenquote te worden gehanteerd, inhoudend wat maximaal aan totale woonkosten besteed mag worden. Bij overschrijding moet tegemoet gekomen worden via huursubsidie. Als norm dient dat deze kosten niet meer dan 40% van het netto besteedbaar inkomen mogen bedragen.

2. In beginsel dienen objectsubsidies als ze geen sociaal doel dienen te worden teruggedrongen.
3. De doorstroming moet bevorderd worden van mensen die minder dan de minimale woonkostenquote besteden met betrekking tot een woning waarvoor overheidsbijdragen zijn verstrekt door vergoeding van de verhuis- en inrichtingskosten.
4. Stads- en dorpsvernieuwing, evenals monumentenzorg, versterken de woonfunctie van de centra.
5. Zo mogelijk moet gebouwd worden in en rond steden en dorpen, teneinde versnippering van de open ruimte zo veel mogelijk tegen te gaan. In het algemeen geldt dat wonen zo dicht mogelijk bij de werkplek zou moeten gebeuren, en aansluitend bij het openbaar vervoer.
7. Het eigen woningbezit in projecten van stads- en dorpsvernieuwing moet sterk worden gestimuleerd om verloedering na de stadsvernieuwing terug te dringen. Hiertoe wordt een aantal maatregelen ontwikkeld om het eigen-woningbezit te stimuleren:
 - het huurwaardeforfeit loopt parallel aan de op- en neergaande aanpassing van de huurprijzen; in dezelfde categorie huizen.
 - het huurwaardeforfeit krijgt een maximale hoogte, waarbij rekening wordt gehouden met de onderhoudskosten.
 - de overdrachtsbelasting wordt afgeschaft.
 - de rente van hypotheek blijft fiscaal aftrekbaar.
8. Instrumenten als een scherp toewijzingsbeleid, een voorkeursbeleid (wie een goedkope woning achterlaat krijgt eerder een duurdere woning toegewezen), het tegengaan van verloedering, van getto-vorming (ook na stads- en dorpsvernieuwing), een beleid van huurcontracten met een revisiebeding moet worden ontwikkeld om de kwaliteit van het wonen en van de woningen te behouden en te verhogen.
9. De woningbouwcorporaties moeten hun primaire taak om de sociale woningbouw te exploiteren, kunnen uitvoeren.
10. De woningvoorraad aangepast aan de regionale en lokale behoeften is een zaak van de regionale en lokale overheden, die hier dan ook primair verantwoordelijk voor moeten zijn. Bewoners worden ingeschakeld bij het

beheer van de woonomgeving en van de woningen.

11. Er moet een versneld beleid voor bodemsanering komen met het oog op een versneld beleid voor woningbouw, infrastructuur en openbaar vervoer. Dit geldt vooral voor grote bouwlocaties die in samenspraak met lagere overheden, woningvragers en woningbouwcorporaties moet worden ontwikkeld binnen de plannen voor de ruimtelijke ordening.
12. In het woningtoewijzingsbeleid dienen verschillende mogelijkheden aangeboden te worden door een differentiatie in woonkwaliteit, waarbij de belangen van het gezin steeds voorop staan.
13. De huurbeschermingswet moet herzien worden; huurcontracten mogen ook een tijdelijk karakter kunnen tonen, verhuurder en huurder moeten soepeler uit elkaar kunnen gaan.
14. Onderhoudskosten moeten weer volledig fiscaal aftrekbaar worden, ondermeer om zwart werken tegen te gaan, alsmede als prikkel om het eigen woningbezit te stimuleren.

XVIII. Verkeer en Vervoer

Het is dus nodig dat de overheid er zich met zorg voor inspannt dat de burgers zowel in economische als in sociale aangelegenheden vooruitgang maken en dat ten behoeve van het produktie-apparaat de voornaamste diensten tot ontwikkeling komen, zoals het wegverkeer, de transportmiddelen ...

Pacem in terris, IIe deel

De groei van de automobilititeit veroorzaakt in toenemende mate verkeersopstoppingen, ruimtelijke problemen en milieuschade. Speciaal wat betreft het woon-werkverkeer zou het aandeel van het openbaar vervoer van overheidswege moeten worden bevorderd. Dit moet ook tot uitdrukking komen in de overheidsinvesteringen met betrekking tot railverbindingen.

1. Gestreefd moet worden de tarieven voor het openbaar vervoer te laten achterblijven ten opzichte van de lasten voor de autobezitter.
2. Carpooling moet van overheidswege, ook fiscaal, worden gestimuleerd.
3. Bij het goederenvervoer moet het aandeel van niet-gemotoriseerd vervoer, transport over het water en railvervoer verhoudingsgewijs toenemen. In dat verband moet het overheidsbeleid erop gericht zijn de binnenvaartsector te stimuleren.
4. Een fietsvriendelijk verkeersbeleid is van publiek belang.
5. Bij de uitvoering van infrastructurele werken moet sterker dan thans gekeken worden naar de mogelijkheid van ondergrondse verbindingen.
6. De veiligheid van het luchtverkeer moet worden bevorderd door een efficiënter en meer geharmoniseerd opereren van de luchtverkeerscontrole in internationaal verband. Wat betreft het gebruik van het Nederlandse luchtruim en de Nederlandse luchthavens dient de Nederlandse overheid strikte veiligheidseisen te hanteren ten aanzien van vliegtuigen.
7. Bij onverantwoord rijgedrag leidend tot ongelukken zou meer dan nu de mogelijkheid moeten bestaan overtreding van artikelen uit het Wetboek van Strafrecht ten laste te leggen in plaats van overtreding van de Wegenverkeerswet.
8. Harmonisatie van het vervoer van gevaarlijke stoffen in internationaal verband is noodzakelijk.
9. De binnendijken langs de rivieren moeten worden versterkt waarbij de belangen voor de veiligheid van de bewoners prevaleren boven het behoud van de landschappelijke en natuurlijke waarden.
10. Bezien zou moeten worden in hoeverre communicatiemiddelen kunnen bijdragen aan de inperking van het woon- en werkverkeer.

XIX. Wetenschap

Zowel het zuiver wetenschappelijk onderzoek als het toegepaste onderzoek vormen een belangrijke vertolking van het meesterschap van de mens over de schepping. Wetenschap en techniek zijn kostbare hulpmiddelen, wanneer ze ten dienste staan van de mens en wanneer ze de algehele ontwikkeling ten bate van allen bevorderen; maar op zichzelf kunnen ze noch de zin van het bestaan, noch de zin van de menselijke vooruitgang verklaren ...

Wetenschap en techniek vereisen, vanuit hun intrinsieke betekenis, de onvoorwaardelijke eerbiediging van de fundamentele principes van de zedenwet; ze moeten ten dienste staan van de menselijke persoon, van zijn onvervreembare rechten en tevens van zijn waarachtig en integraal welzijn in overeenstemming met Gods heilsplan en wil.

Katechismus van de Katholieke Kerk, 2293-2294.

De huidige wetenschapsstructuur in universiteiten is gevormd in de Middeleeuwen, een katholieke periode bij uitstek. De wetenschapsbeoefening is zeer lang in handen van de Kerk, van orden, vooral van de Dominicanen en van de Jezuiten, geweest. Steeds hebben geleerde priesters gedoceerd aan universiteiten. In de zeventiende eeuw nam de jonge reformatie de oorspronkelijke taak van de eeuwenoude katholieke Kerk over: protestantse universiteiten kwamen op.

In de negentiende eeuw, onder invloed van de industriële revolutie en het socialisme, trok de overheid, vooral door financiering, deze vorm van wetenschapsbeoefening naar zich toe. Nu is de overheid bezig deze taak weer van zich af te stoten, zich afvragend hoe en in hoeverre dit mogelijk is.

Nederland als klein land met een hoge bevolkingsdichtheid moet de economische kracht zoeken in kennis, kennisontwikkeling en kennisstructuur. Dat betekent dat Nederland moet streven naar een hoog opleidingsniveau, toegespitst op de vraag van bedrijfsleven en arbeidsmarkt; een hoog niveau van onderzoek; een hoog niveau van "éducation permanente".

Wetenschappelijke deskundigheid en internationaal erkende en gewaardeerde wetenschappelijk-technische prestaties moeten daarom op een hoog peil staan. Naast een hoge kennisintensiviteit van het bedrijfsleven, betekent dit uitgangspunt een hoge mate van toepassing en toepassingsdeskundigheid in het bedrijfsleven, bij de overheid en in de dienstensector. Voor een helder en gericht beleid is een keuze van de

wetenschappelijk-technische vakgebieden nodig, vast te leggen in wetenschappelijk-technische onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's, bij de ontwikkelingen in het Europese bedrijfsleven, vooral van het midden- en kleinbedrijf. Het bedrijfsleven moet hierin zelf het initiatief nemen; er moeten daartoe strategische allianties met de instellingen voor onderzoek worden gevormd.

Evenals in de gezondheidszorg heeft ook het wetenschappelijke onderzoek van mens, dier en plant te maken met ethische regels. Hiervoor zijn niet alleen internationale afspraken gemaakt (Conventie van Helsinki, 1983), maar ook zijn er nationale regels voor en zelfs per onderzoekinstelling aparte ethische commissies.

1. De geesteswetenschappen, die de fundamentele vraagstukken van de menselijke conditie bestuderen, zijn van wezenlijk belang voor de samenleving. De afbraak van het onderzoek op dit gebied moet worden stopgezet. De Nederlandse wetenschap moet alsnog haar vanouds sterke positie op dit gebied proberen te heroveren. Ook moet de afbraak van de bibliotheekvoorzieningen op het gebied van de geesteswetenschappen gestopt worden (thans worden er landelijk slechts 50-70% van de relevante publicaties aangeschaft). Vanzelfsprekend mag dit niet ten koste gaan van de technische en exacte wetenschappen.
2. Fundamenteel onderzoek moet beschermd worden. Het toepassen van enig 'profijtbeginsel' moet als fataal voor Nederland worden afgewezen.
3. De door de overheid gevoteerde subsidies dan wel de fiscale faciliteiten voor het wetenschappelijk speurwerk en fundamenteel onderzoek dienen ertoe te leiden dat Nederland niet langer achterloopt bij zijn buitenlandse concurrenten.
4. Het biotechnologisch onderzoek en de genetische manipulatie moeten gebonden worden aan ethische normen. Economische motieven mogen hierbij niet de doorslag geven.
5. De selectie van het wetenschappelijk personeel dient uitsluitend gebaseerd te zijn op kwalitatieve criteria. De voorrang voor interne sollicitanten moet afgeschaft worden.

XX. Cultuur en Sport

Kunst is ... een uitdrukkingsvorm die eigen is aan de mens; kunst is een vrij geschonken overmaat van de innerlijke rijkdom van de mens, die het zoeken naar de levensnoodzakelijke dingen overtreft ... Geboren uit een talent dat de Schepper geschonken heeft en uit de inspanning van de mens zelf, is kunst een vorm van praktische wijsheid, die kennis met kunde verenigt ... Zo bezit de kunst een zekere gelijkenis met Gods scheppende activiteit, voorzover zij zich laat leiden door de waarheid en de liefde tot de werkelijkheid.

Katechismus van de Katholieke Kerk, 2501.

Vanouds heeft de Katholieke Kerk het belang van kunst onderkend. Zij is eeuwenlang de voornaamste opdrachtgever van kunstenaars geweest. De kunst werd beschouwd als een middel om mensen de Goddelijke schoonheid te doen aanvoelen.

Van de Renaissance dateert de bloei van de profane kunst. Van deze tijd dateert ook het mecenaat van de staat (het staatshoofd, de overheid). In onze tijd werd dit mecenaat geïstitutionaliseerd.

Het is voor de overheid niet eenvoudig om als mecenas op te treden. De bloei van de kunst kun je niet voorschrijven of met regels uitlokken. De overheid moet dus een voor de kunst sympathiek klimaat scheppen, met een ruimhartig subsidiebeleid en zonder regelzucht. Artiesten mogen niet gedwongen worden om kleine ambtenaren te worden maar evenmin kleine winkeliers. Kunst heeft marktwaarde maar is geen marktwaar.

1. De overheid moet zich niet uit haar rol van mecenas terugtrekken, maar moet deze taak wel met tact en vooruitziende blik vervullen. De academisering en verambtelijking van de kunst is uit den boze. De percentage-regeling bij de aanbesteding van openbare gebouwen moet gehandhaafd blijven. Daarnaast is een ruimhartig belastingbeleid voor kunstgalerijen geboden alsmede belastingaftrek voor particulieren of bedrijven die kunst aanschaffen.
2. De primaire functie van culturele instellingen (zoals musea, bibliotheken, archieven, orkesten, toneel-, opera- en balletgezelschappen, schouwburgen en concertgebouwen) is de burgers in contact te brengen met het schone. Om ook minder draagkrachtige burgers in staat te stellen met cultuur in contact te komen, moeten deze voorzieningen qua prijzen laagdrempelig blijven. De overheid moet dus deze instellingen blijven subsidiëren, hetzij direct, hetzij door gunstige fiscale regelingen te scheppen voor subsidiërende bedrijven of particulieren.
3. De overheid moet de kunstzinnige vorming stimuleren van burgers, in het bijzonder jongeren. Regelmatig museum-, concert- en theaterbezoek moeten een vast onderdeel zijn van het onderwijsprogramma in het lager en voortgezet onderwijs.
4. Monumentenzorg moet een extra financiële stimulans krijgen, gezien de achterstand in het onderhoud en de funeste gevolgen door de luchtverontreiniging. Te denken valt aan extra fondsen, goede fiscale regelingen en aan borgstelling door de overheid.
5. Het behoort tot de taak van de overheid om de kwaliteit, ook de ethische kwaliteit, van cultuuruitingen en die van het door de media gebrachte, te bewaken, eventueel door bij godslastering, pornografie en geweld preventief danwel repressief in te grijpen.
6. Het beleid voor de publieke omroep moet voldoen aan uitgangspunten van voldoende distributie door de overheid. Het mag niet zo zijn, dat de exploitanten beslissen welke informatie wel en welke informatie niet wordt doorgegeven, welke bevolkingsgroepen wel en welke bevolkingsgroepen niet zullen worden aangesloten op een kabel.
7. Het beleid voor de media moet ook een voldoende inbreng garanderen voor de culturele en godsdienstige informatie van de burgers. De geestelijk-culturele identiteit moet steeds worden gewaarborgd in de publieke omroep.
8. De commercialisering van de publieke omroep moet met kracht worden bestreden. De financiering van de publieke omroep moet niet steunen op overheidsgeld, maar op de gezamenlijke inspanning van aanbieders en afnemers van deze voorzieningen.
9. Het buitenlandse culturele beleid moet zo veel mogelijk in overeenstemming gebracht worden met het Vlaamse beleid, en met landen waar een Nederlandse taalgroep is zoals Zuid-Afrika en Suriname.

10. Sport is een zaak van vrije tijd en recreatie. De overheid heeft hierin een stimulerende en voorwaardenscheppende taak. Er liggen geen subsidietaken voor de overheid in de beroepssport. Streng, en waar mogelijk preventief, moet worden opgetreden tegen vandalisme en geweld rond sport-manifestaties.
11. Schade veroorzaakt door onder meer doelbewuste vernielingen tijdens of rond 'risicovolle' voetbalwedstrijden, moet verhaald worden op de individuele veroorzaker.
12. Bezuinigingen op club-jeugd en buurthuiswerk zijn onwenselijk en dienen vermeden te worden. Ook de overheid heeft een scheppende taak om voldoende mogelijkheden tot (zingevende) ontspanning aan te bieden, waarbij het accent dient te liggen bij de jeugd.

XXI. Vreemdelingenbeleid

De rijkere naties zijn verplicht zoveel mogelijk onderdak te bieden aan de vreemdeling die op zoek is naar de veiligheid en het levensonderhoud, dat hij in eigen land niet kan vinden. De overheid moet ervoor zorgen dat het naturrecht geëerbiedigd wordt, dat de gast onder de bescherming plaatst van degenen die hem ontvangen.

De politieke overheid mag, met het oog op het algemeen welzijn dat zij moet behartigen, het recht van immigratie afhankelijk maken van een aantal juridische voorwaarden, met name van het onderhouden van de plichten van de migranten ten overstaan van het land dat hen opneemt. De immigrant moet met dankbaarheid het materiële en geestelijke erfgoed eerbiedigen van het land dat hem ontvangt; hij moet de wetten ervan onderhouden en mee in de lasten dragen.

Katechismus van de Katholieke Kerk, 2241.

Het aantal allochtonen is de laatste jaren sterk gestegen door een tamelijk vrij toelatingsbeleid. Daardoor groeit er een kloof tussen de Nederlandse en de allochtone bevolkingsgroepen. Dat kan leiden tot het ontstaan van twee samenlevingsgroepen in Nederland. Het ziet er bovendien naar uit dat het ontmoetingspunt van deze twee samenlevingen ook een crimineel gezicht krijgt. Dit is een zeer verontrustend verschijnsel. Voor het overheidsbeleid moet als fundamentele regel gelden: ook burgers van buitenlandse afkomst moeten een volwaardige plaats in de Nederlandse samenleving, en vooral in de arbeidswereld, kunnen krijgen.

1. De overheid moet een restrictief toelatingsbeleid voor vluchtelingen voeren. Alleen zij die aantoonbaar serieus gevaar lopen, mogen worden toegelaten, als andere verblijfplaatsen als eigen land, regio of buurlanden onmogelijk zijn gebleken; de Verenigde Naties kunnen hierbij een coördinerende rol spelen. De voorwaarden voor gezinshereniging en gezinsvorming moeten in ieder geval de sociale en economische eigen kracht van het gezin betreffen, meerderjarige kinderen komen in dit geval niet in aanmerking.
2. Het beleid om schijnhuwelijken tegen te gaan moet aangescherpt worden door de termijn dat het huwelijk moet bestaan aanzienlijk te verlengen en door de huwelijkspartners aansprakelijk te stellen voor elkaars kosten van onderhoud. Een actief verhaalsbeleid

behoort hier te worden gevoerd. Het vreemdelingentoezicht moet hierom worden versterkt.

3. Bij naturalisatie moet zorgvuldig de bereidheid om de erbij horende rechten en plichten van het Nederlandse staatsburgerschap na te komen, worden getoetst.
4. Voor allochtonen die zich blijvend in Nederland mogen vestigen, moet er een toets komen voor voldoende beheersing van de Nederlandse taal en een toets van sociale vaardigheid om zich op de Nederlandse samenleving te oriënteren, in de Nederlandse samenleving te integreren en zich in de Nederlandse samenleving te incultureren. Binnen ten hoogste één jaar moeten allochtonen die voor toelating in aanmerking zouden komen, een toets afleggen in de beheersing van luisteren, spreken, lezen en schrijven van de Nederlandse taal, alsmede in de kennis van de essentialia van de Nederlandse staatsinrichting en samenleving.
5. Verzuim bij de van rijkswege verplichte aanwezigheid bij opleidingen/school dient krachtig te worden bestreden door middel van sancties bijvoorbeeld uitstel of afstel van verblijfsvergunningen.
6. Illegale arbeid (zwart werk) door illegalen moet worden tegengegaan. De werkgever moet aansprakelijk worden gesteld voor de kosten van opvang. De mogelijkheden van tijdelijk seizoenwerk vooral in de landbouw, moet worden verruimd.
7. Het fenomeen van zeer veel illegaal verblijvende allochtonen in ons land is onwenselijk en vormt op termijn een bedreiging voor de samenleving. Daarom moet misbruik van de toelatingsprocedure worden tegengegaan, de toelatingsprocedure moet bovendien verkort en gestandaardiseerd worden. Iedere allochtoon wie een vergunning tot verblijf is geweigerd, moet ook snel en effectief uit ons land worden uitgewezen naar het land van herkomst.
8. Nederland moet de bedragen voor de bijdrage aan gezinnen met in het buitenland verblijvende kinderen uit monogame huwelijken aanpassen aan het kostenniveau van dat andere land.

9. Alle vormen van vreemdelingenhaat tegen allochtonen en racisme van welke aard dan ook, moeten krachtig worden bestreden.
10. Waar allochtonen hun eigen cultuur en religie willen voortzetten, moet de overheid hen met gelijke rechten tegemoet treden als de van oudsher Nederlandse groepen met een eigen cultuur en godsdienst. Subsiëring van moskeeën moet daarom worden uitgesloten.
11. De procedure leidend tot het verkrijgen van de A-status voor vluchtelingen dient sterk bekort te worden.
12. Vluchtelingen die oorspronkelijk in bezit waren van geldige identiteitspapieren en onderweg deze papieren bewust zijn verloren komen niet in aanmerking voor een asielaanvraag.
13. Indien de situatie het bepaalt noodzakelijk maakt dient de grenscontrole ingevoerd te worden, zolang de situatie dit vraagt.

XXII. Index

A

aardgas, 28
 aardgas-export, 28
 aborterende pillen, 5
 abortus provocatus, 5
 adoptie, 7
 adviesorganen, 19
 alcohol- en tabaksverbruik, 9
 Algemene Bijstandswet, 11
 Alleenstaande moeders, 30
 Alternatieve straffen, 16
 anti-drugsbeleid, 9
 arbeidskosten, 26
 arbeidsongeschikte werknemers, 11
 artsen, 5
authentiek-christelijke waarden, 4
 AWBZ, 9

B

basisonderwijs, 13
 bedrijfsleven, 27
 beginselpartij, 4
 belastingdruk, 26
 Benelux-verband, 22
 beroepsleger, 24
 beroepsonderwijs, 14
 beschermde dier- en plantsoorten, 17
 bestuurlijke niveaus, 19
 bevolkingsprogramma's, 22
 binnendijken, 37
 binnenvaartsector, 37
 bio-industrie, 31
 biotechnologisch onderzoek, 38
 bodemsanering, 36
 buitenlandse politiek, 21
 burgerlijke overheid, 18
 buurt huiswerk, 40
 buurtpreventie, 16

C

Carpooling, 37
 chemische en nucleaire wapens, 23
 coffeeshops, 17
 communicatiemiddelen, 37
 conceptie, 5
 concurrentiekracht, 27
 criminaliteit, 15, 17
 culturele beleid, 39

D

daklozen, 11
 decentraal bestuur, 19

decentralisatie, 19
 Deeltijdarbeid, 29
 deeltijdbanen, 7
 deeltijdwerkers, 29
 defensiebegroting, 24
 Delinquenten van zedenmisdrijven, 17
 donor-inseminatie, 6
 doorlevering van drugs, 17
 drinkwater, 33
 drugs, 17
 drugsbeleid, 17

E

ecologie, 31
 ecologisch geproduceerde
 voedingsmiddelen, 31
 economische bedrijvigheid, 26
 economische zelfstandigheid, 7
 Eerste Kamer, 20
 eerstelijnsgezondheidszorg, 9
 EG-landbouwbeleid, 31
 emigratie, 22
 energiebronnen, 28
 erfelijkheidsonderzoek, 6
 Euro, 28
 Europese Unie, 21, 22, 26
 euthanasie, 5
 exportkansen, 27
 export-stimulering, 28

F

fietsvriendelijk verkeersbeleid, 37
 financiering van abortus, 5
 financieringstekort, 26
 fraude, 9, 11
 Fundamenteel onderzoek, 38
 fusering van scholen, 14

G

GATT-akkoorden, 27
 geboortenbeperking, 6
 geboorteregeling, 6
 gedetineerden, 16
 geesteswetenschappen, 38
 gehandicapte kinderen, 9
 Gehandicapten, 8
 geloofsovertuiging, 10
 genetische manipulatie, 32
 Gentherapie, 6
 georganiseerde misdaad, 21
 gepensioneerden, 11
 gevaarlijk of gebrekkig produkt, 33
 geweld, 39

gezin, 7, 11, 16
 gezinshereniging, 41
 gezinsinkomen, 7
 gezinstaken, 7
 gezinsverantwoordelijkheid, 11
 gezondheidssector, 8
 gezondheidsstelsel, 8
 gezondheidszorg, 3, 8
 godsdienst, 10
 godslastering, 16, 39
 goederenvervoer, 37
 grenscontrole, 42
 grond-stoffenprijzen, 22
 gymnasia, 14

H

hoogbegaafden, 14
 hospices, 9
 huisvesting, 35
 huurcontracten, 36
 huursubsidie, 35
 huursubsidies, 12
 huurverhogingen, 26
 huurwaardeforfait, 35
 huwelijk, 7
 hypotheeken, 35

I

individualisering, 7
 individualisme, 10
 inkomenstoelagen, 31
 internationalisering, 27
 intramurale gezondheidszorg, 9

J

jeugdhulpverlening, 10
 jongeren, 10

K

katholieke sociale leer, 4
 kiesrecht van Tweede Kamer en Provinciale
 Staten, 19
 kinderbijslag, 11
 kinderen, 6
 kinderopvang, 11
 kinderporno, 17
 klassegrootte, 14
 klassieke talen, 14
 koopkracht, 12
 kostwinnerschap, 7, 11
 kunst, 39
 kunstgalerijen, 39

kunstmatige voorbehoedsmiddelen, 6
 kunstmatige voortplantingstechnieken, 6, 9
 kunstzinnige vorming, 39

L

landschapsbeheer, 31
 leeftijdsdiscriminatie, 10
 leerlingen, 6
 leerlingstelsel, 14
 levensbeschouwelijke identiteit van de instellingen, 8
 levens-voorwaarden op aarde, 26
 lotingssysteem, 14
 luchtverkeer, 37

M

mantelzorg, 8
 media, 39
 medisch en verzorgend personeel, 8
 medische ethiek, 8
 medische kosten, 9
 medisch-ethische commissie, 8
 menselijke embryo's, 5
 menselijke leven, 5
 mensenrechten, 21
 mestoverschot, 31
 midden- en kleinbedrijf, 27
 milieu, 27, 33
 milieu/natuur-educatie, 33
 milieu-schadelijke, 31
 militair materieel, 23
 militaire muziekkapellen, 24
 Militairen, 23
 minima, 26
 minimabeleid, 29
 minimum inkomen, 12
 MKB, 27, 28, 29
 Monumentenzorg, 39
 musea, 39

N

Nabestaandenwet, 12
 naturalisatie, 41
 natuur, 34
 natuurbeheer, 31
 natuurlijke bronnen, 31
 NAVO, 23
 numerus fixus, 14

O

onderdrukking van christenen, 22
 Onderhoudskosten, 36
 Onderwijs, 13
 onderwijsgegenden, 15
 Onderwijsinstellingen, 6
 onderwijsprogramma, 39
 Onderzoekscentra, 27

Ontwikkelingshulp, 22
 ontwikkelingssamenwerking, 6
 openbaar en bijzonder onderwijs, 13
 openbaar vervoer, 35, 37
 openbare school, 13
 opsporingsmethoden, 16
 orgaandonatie, 8
 oudere mens, 10
 overdrachtsbelasting, 35
 Overdrachtsuitgaven, 26
 overheidsapparaat, 19
 overheidsbeleid, 19
 overheids-dienaren, 19
 overheidsvoorlichting, 7

P

palliatieve zorg, 9
 peace enforcing, 23
 peace keeping, 23
 pensioenen, 12
 pensioenrechten, 12
 pensionering, 10, 12, 29
personalisme, 4
 politie, 16
 positieve discriminatie, 19, 30
 Prenataal onderzoek, 6
 prenatale diagnostiek, 6
 produktsubsidies, 31
 psychiatrische hulpverlening, 9
 publieke omroep, 39

R

racisme, 41
 Raden voor Gezondheid, 8
 railvervoer, 37
 rechtsgang, 16
 rechtsorde, 16
 recycling van afvalstoffen, 34
 Referenda, 20
 regeerakkoorden, 19
 religieuze identiteit, 10
 Research and development, 28
 rijgedrag, 37

S

samenlevingsvorm, 7
 schepping, 4
 schijnhuwelijken, 41
 Schooladviesdiensten, 15
 schoolteams, 15
 schulddoos werklozen, 11
 seizoenwerk, 41
 seksualiteit, 7
 senioren, 10
 sextoerisme, 17
 slachtoffers van criminaliteit, 16
 snelrecht, 16

sociale beleid, 12
 sociale uitkeringen, 12
 sociale werkvoorziening, 9
 sociale woningbouw, 35
solidariteit, 4
 Sport, 39
 Stads- en dorpsvernieuwing, 35
 Startende ondernemers, 27
 sterilisatie, 9
 stervensbegeleiding, 9
 strijdkrachten, 24
 studenten, 14
 studieduur, 27
 studiefinanciering, 14, 15
 studieschuld, 14
subsidiariteit, 4
 subsidiariteitsbeginsel, 19, 21
 subsidiegelden, 21
 subsidieregelingen, 29

T

technische onderwijs, 14
 technologie, 27
 terminale patiënten, 9
 thuiszorg, 9
 toelatingsbeleid, 41
 tweeverdienerschap, 7

U

uitkeringsgerechtigden, 29
 universitair afgestudeerden, 14
 universitair onderwijs, 14

V

vakkenpakketten, 14
verantwoordelijkheid, 4
 vermogensbelasting, 26
 verpakkingen, 33
 verpleegkundigen, 5
 verpleegtehuizen, 9
 verslaafde gedetineerden, 16
 verslaving, 9
 verslavingen, 10
 vervoer van gevaarlijke stoffen, 37
 vervolgonderwijs, 14
 verzekeren, 8
 verzorgingstehuizen, 9
 vluchtelingen, 42
 voedsel, 31
 voedselproductie, 31
 volwasseneducatie, 14
 voorkeurstemmen, 19
 voortgezet onderwijs, 39
 vormfouten, 16
 vrijheid van onderwijs, 13, 15
 vrijwilligerswerk, 10, 11

W

waarden en normen, 7, 13
wapenhandel, 17
wapens, 23
welzijn, 10
Werkloosheidswet, 11
werkloosheid onder hoogopgeleiden, 30
werklozen, 11, 12
West-Europese Unie, 23
Wet Gelijke Behandeling, 17

Wet op de Orgaandonatie, 8
wetenschap, 27
wetenschappelijk onderzoek, 28
wetenschappelijk personeel, 38
wetgeving, 18
wilsonbekwame mens, 5
winkelsluitingen, 10
wonen, 35
woningbehoefte, 35
woningbezit, 35, 36
woningbouwcorporaties, 35

woningtoewijzingsbeleid, 36
woon- en werkverkeer, 37
woonlasten, 12

Z

zieken, 8
ziektelastenverzekering, 9
zondag, 20
zondagsrust, 10, 16
zorgverlof, 10